

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

magisterské kombinované štúdium

2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Bc. Ivan Fulec

**POROVNANIE VZŤAHOV MEDZI ODSÚDENÝMI
V STREDNOM STUPNI STRÁŽENIA A V MAXIMÁLNO
M STUPNI STRÁŽENIA V ÚVTOS a ÚVV ILAVA**

Praha 2012

Vedúca diplomovej práce:

PhDr. EVA ŽIVČICOVÁ, PhD.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

**Master , Combined (Part time) Studies
2010 - 2012**

DIPLOMA THESIS

Ivan Fulec

**COMPARING THE RELATIONSHIP AMONG THE
CONVICTS IN THE SERVING CUSTODY WITH A
MODERATE REGIME AND A STRICT REGIME IN ÚVTOS
a ÚVV ILAVA**

Prague 2012

The Diploma Thesis Work Supervisor:

PhDr. EVA ŽIVČICOVÁ, PhD.

Prehlásenie

Prehlasujem že predložená diplomová práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje s ktorých som pri písaní vychádzal ,v práci riadne citujem a sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitetnej knižnici.

V ILAVE dňa 28.2.2012

Ivan Fulec

Pod'akovanie

Chcel by som poďakovať PhDr. Eve Živčicovej, PhD za odborné vedenie a usmerňovanie počas vypracovávania bakalárskej práce.

Anotace

Diplomová práca sa zaoberá vzťahmi medzi odsúdenými vo výkone trestu odňatia slobody v Ilave . Porovnáva vzťahy medzi odsúdenými v maximálnom stupni stráženia a strednom stupni stráženia. Diplomová práca priamo nadväzuje na bakalársku prácu.

Cieľom našej práce bolo získať a podať čo najviac informácií, o rozdieloch v strednom a maximálnom stupni stráženia. Poznanie interpersonálnych vzťahov medzi jednotlivými stupňami, môže pomôcť spoznať a zmeniť k lepšiemu výkon trestu odňatia slobody.

Klíčové pojmy

Odsúdení, Diferenciácia, Stupeň stráženia

Annotation

The diploma thesis deals with relationship among convicts in the serving custody in Ilava. It compares relationships among convicts in custody with a strict regime and with a moderate regime. The thesis is directly related to the bachelor thesis.

The aim of the thesis is to gain and give as much information about the differences between the moderate and strict regime in custody. The knowledge of interpersonal relationships between the various regimes can help to know and change for the better performance of imprisonment.

Key words

Convicts, differentiation, custody with a moderate and strict regime

ÚVOD

Tému práce sme si vybrali s prihliadnutím na skutočnosť, že daná problematika je veľmi aktuálna a zaujímavá pre laickú verejnosť.

Prvá časť sa zaoberá teoretickou analýzou väzenstva, históriou, a podmienkami, v ktorých sa odsúdení nachádzajú. Išlo nám predovšetkým o to, aby sme získali aktuálne poznatky z oblasti nažívania odsúdených vo výkone trestu.

Všetky teoretické poznatky sme čerpali z dostupných zdrojov uvedených v zozname použitej literatúry.

Druhá prieskumná časť, obsahuje cieľ a úlohy prieskumu, interpretáciu výsledkov, zhodnotenie a závery prieskumu.

Obsah

Úvod	9
I. TEORETICKÁ ČASŤ	
1. SLOVENSKÉ VÄZENSTVO	
1.1 Väzenstvo na Slovensku	10-12
1.2 Charakteristika ÚVTOS a ÚVV Ilava	13-15
2. STUPNE STRÁŽENIA A DIFERENCIÁCIA ODSÚDENÝCH	
2.1 Funkcie a ciele trestu	16-17
2.2 Minimálny stupeň stráženia.....	18-19
2.3 Stredný stupeň stráženia.....	19-20
2.4 Maximálny stupeň stráženia.....	21
2.5 Vnútoraná a vonkajšia diferenciacia odsúdených	21-24
3. VPLYV ČLOVEKA NA KVALITU JEHO MEDZIĽUDSKÝCH VZŤAHOV	
3.1 Komunikácia v sociálnej interakcii	25
3.2 Empatia a medziľudské vzťahy	25-27
3.3 Vplyv postoja účastníkov na medziľudské vzťahy.....	27
II. EMPIRICKÁ ČASŤ	
4.1 Ciele prieskumu	28
4.2 Prieskumná vzorka (odsúdení vo VTOS Ilava)	28
4.3 Metódy prieskumu (dotazník)	28
4.4 Výsledky prieskumu a ich interpretácia	28-53
5. ODPORÚČANIA PRE PRAX	54
ZÁVER	55-57
Zoznam použitej literatúry	58-59
Prílohy (dotazník)	

ÚVOD

„Ľudské bytosti sa priťahujú navzájom svojou podstatou, ale oddeľujú zvykmi a tradíciami“

Confucius

Ak má väzenstvo v súčasných podmienkach plniť svoje poslanie, musí jeho úroveň zodpovedať nielen súčasnému stavu kriminality, ale celkovému vývoju spoločnosti a jeho tendenciám. Pri zvažovaní o tom, čo je pre väzenstvo v súčasnosti prioritné, je potrebné vychádzať zo základného cieľa. Cieľom väznenstva nie je iba ochrana spoločnosti počas výkonu trestu a realizácia Trestného zákona v praxi, ale predovšetkým ochrana spoločnosti po prepustení na slobodu. Podľa súčasných priestorových a personálnych možností je možné tento cieľ aspoň čiastočne dosahovať tak, aby sa zbytočne nepatologizovala väzenská populácia ešte viac ako je, agresívnym zaobchádzaním s ňou, pretože po odpykaní trestu môže nahromadenú agresivitu zo zlého zaobchádzania ventilovať na nevinných ľuďoch, vtedy, keď je podľa zákona už slobodným občanom. Vieme veľmi dobre, že títo ľudia zlyhávajú vtedy, keď sú opití alebo inak nadrogovaní.

V takomto stave sú potom neschopní sebakontroly a odreagovávajú sa tam, kde je to pre nich najľahšie. Je naozaj na čase, aby sa prehodila výhybka v nazeraní na účel trestu. Nie je ním iba bezpečnosť spoločnosti počas výkonu trestu, ale skôr bezpečnosť spoločnosti po výkone trestu, keď títo ľudia sú podľa zákona slobodní. Zlé zaobchádzanie s nimi počas výkonu trestu môže túto bezpečnosť spoločnosti len zhoršiť, to znamená, že môže priamo ohrozovať spoločnosť odsúdenými, keď opustia toto prostredie. Títo ľudia sa nemôžu brať ako normálni. Oni sú vo svojej základnej úrovni vo vzťahu k spoločnosti narušení a živelné, agresívne zaobchádzanie len zhoršuje túto ich narušenosť a zvýrazňuje ich potenciálnu nebezpečnosť pre spoločnosť.

Touto záverečnou prácou by sme radi poskytli akési ucelené informácie, ktoré by mohli byť napríklad aj podkladom pre lepšie pochopenie spôsobu života odsúdených vo výkone trestu.

1. SLOVENSKÉ VÄZENSTVO

1.1 VÄZENSTVO NA SLOVENSKU

Zbor väzenskej a justičnej stráže je zriadený podľa zákona Národnej rady SR č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže (ďalej len "zbor") a je charakterizovaný ako ozbrojený zbor, ktorý plní úlohy súvisiace s výkonom väzby, výkonom trestu odňatia slobody, ochranou a strážením objektov zboru a ochranou poriadku a bezpečnosťou v súdnych objektoch.

Zbor tvoria generálne riaditeľstvo, ústavy na výkon väzby, ústavy na výkon trestu odňatia slobody, ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých a nemocnica pre obvinených a odsúdených (ďalej len "ústav") a príslušníci zboru.

Generálne riaditeľstvo a ústavy ako samostatné rozpočtové organizácie zriaďuje a zrušuje Ministerstvo spravodlivosti SR. Generálne riaditeľstvo riadi a kontroluje ústavy.

Zbor je podriadený ministrovi spravodlivosti; na čele zboru je generálny riaditeľ, ktorého do funkcie vymenováva a z nej odvoláva minister. Generálny riaditeľ zboru za svoju činnosť zodpovedá ministrovi.

Na čele ústavu je riaditeľ, ktorého do funkcie ustanovuje a z funkcie odvoláva generálny riaditeľ. Riaditeľ ústavu za svoju činnosť zodpovedá generálnemu riaditeľovi.

ZBOR V RÁMCI SVOJEJ PÔSOBNOSTI

1. zabezpečuje výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody
2. zabezpečuje ochranu a stráženie objektov zboru určených na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, ako aj ďalších väzenských objektov; pátra po obvinených a odsúdených v prípade ich úteku z väzby alebo z výkonu trestu odňatia slobody

3. zabezpečuje penitenciárnu starostlivosť o odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody
4. zabezpečuje činnosti zamerané na zamestnávanie obvinených a odsúdených
5. zabezpečuje ochranu poriadku a bezpečnosti v súdnych objektoch a nerušené súdne konanie
6. zabezpečuje ochranu verejného poriadku v blízkosti objektov zboru a súdnych objektov, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie účelu väzby, účelu výkonu trestu odňatia slobody a nerušeného súdneho konania
7. zabezpečuje zadržanie odsúdeného v súdnom objekte a dodanie do výkonu trestu odňatia slobody
8. vybavuje sťažnosti, ktoré sa vzťahujú na postup orgánov zboru
9. zabezpečuje a vykonáva na území Slovenskej republiky eskorty obvinených vo výkone väzby a odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody
10. vykonáva program ochrany svedka počas výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody
11. zabezpečuje zdravotnú starostlivosť pre príslušníkov zboru, zamestnancov zboru, obvinených vo výkone väzby, odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody a iné osoby
12. pôsobí vo vymedzenom rozsahu ako orgán činný v trestnom konaní
13. spolupracuje pri plnení svojich úloh so štátnymi orgánmi, obcami, ozbrojenými silami, ozbrojenými zbormi, inými právnickými osobami a fyzickými osobami
14. spolupracuje s väzenskými správami iných štátov
15. vedie evidencie a štatistiky potrebné na plnenie úloh zboru
16. plní iné úlohy na úseku prevencie (www.zvjs.sk)

Organizačné zložky Zboru väzenskej a justičnej stráže

GENERÁLNE RIADITEĽSTVO

- [Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže](#)
- [Organizačný poriadok GR ZVJS \(PDF 271kB\)](#)

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

- Adresy a telefónne čísla ústavov ZVJS
- Organizačná štruktúra ÚVV
- Organizačná štruktúra ÚVTOS

ÚSTAVY NA VÝKON VAZBY

- Bratislava
- Nitra
- Inštitút vzdelávania ZVJS so sídlom v Nitre
- Banská Bystrica
- Žilina
- Prešov a oddelenie výkonu trestu s miestom výkonu služby v Sabinove

ÚSTAVY NA VÝKON TRESTU ODŇATIA SLOBODY

- Hrnčiarovce nad Parnou
- Dubnica nad Váhom
- Sučany
- Košice - Šaca
- Nitra - Chrenová
- Banská Bystrica - Kráľová
- Želiezovce

ÚSTAVY NA VÝKON VAZBY A VÝKON TRESTU ODŇATIA SLOBODY

- Leopoldov
- Ilava
- Košice
- Ružomberok
- Levoča

ZARIADENIA ZBORU

- Nemocnica Trenčín
- Rekreačné stredisko Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bukovci (www.zvjs.sk)

1.2 CHARAKTERISTIKA ÚVTOS a ÚVV ILAVA

Ilavský ústav patrí spolu s Leopoldovom k najstarším na Slovensku. V roku 1855 štát (Rakúsko - Uhorsko) tieto priestory odkúpil a Ilava sa od roku 1856 stala celokrajinskou trestnicou pre nepolepšiteľných väzňov s dlhodobými trestami. Pôvodný kláštor a jeho nemocnica sa nenáročnými úpravami prispôbili na cely odsúdených. V roku 1874 kapacita ústavu bola rozšírená o novú štvorposchodovú budovu so 189 celami určenými na samoväzbu. V tom čase bolo možné v ústave umiestniť až tisíc väzňov.

Po celý čas existencie Československej republiky sa koncepcia ústavu takmer nemenila. Stala sa trestnicou pre nepolepšiteľných trestancov zo Slovenska, Podkarpatskej Rusi a z obvodov moravsko-sliezskych súdov v Uherskom Hradišti, Moravskej Ostravy, Nového Jičína a Opavy. Pri ústave bola zriadená mužská donucovacia pracovňa.

Po vzniku Slovenského štátu bol v ilavskom ústave zriadený koncentračný zaisťovací tábor pre odporcov vtedajšieho režimu, pre rasovo prenasledovaných, najmä Židov a Cigánov. Koncom roka 1944 ústav obsadilo komando Sicherheitsdienstu a urobilo z neho svoju zaisťovaciu a vyšetrovaciu väznicu.

Po oslobodení v roku 1945 ústav bol istý čas nápravno-výchovným ústavom pre odsúdené ženy a mladistvých mužov. Po roku 1952 sa stal opäť väzenským zariadením na výkon trestu odňatia slobody mužov zaradených do prvej, ale najmä druhej nápravno-výchovnej skupiny.

Do roku 1977 bola v Ilave aj väzenská nemocnica a do roku 1986 aj oddelenie na výkon trestu odňatia slobody prestarnutých odsúdených, trvale nemocných a pre invaliditu neschopných vykonávať akúkoľvek prácu.

Dlhé roky tu pôsobila ústredná odevná výdajňa a eskortné stredisko Zboru.

V súčasnosti ústav zabezpečuje výkon väzby a najmä výkon trestu odňatia slobody odsúdených mužov zaradených do stredného a maximálneho stupňa stráženia, ako aj tých, ktorým boli uložené doživotné tresty. Celková kapacita ústavu je 672 osôb. Ústav disponuje dvoj - až päťlôžkovými celami, pričom najväčšie sú až 30-lôžkové. Pre výkon väzby a výkon doživotných trestov sú vyčlenené samostatné oddelenia a osobitné cely.

Celý objekt ústavu je historickou pamiatkou. I napriek viacerým rekonštrukčným prácam v objekte v deväťdesiatych rokoch 20. storočia si ústav a najmä meniace sa podmienky pre výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody vyžaduje rozsiahlejšiu rekonštrukciu.

Od roku 2004 prebehla komplexná rekonštrukcia striech celého komplexu historických budov hradu. Postupne prebieha rekonštrukcia sociálnych zariadení všetkých ciel. Je pripravená rekonštrukcia objektu slúžiace od roku 1875 na výkon samoväzby. Ústav očakáva taktiež rozsiahla rekonštrukcia kuchyne.

Signálno-bezpečnostná technika a systém vnútornej priemyselnej televízie, signalizačných prostriedkov a vnútorný systém signalizácie ústavu, ktoré pozitívnym spôsobom zvýšili úroveň strážnej a dozornej služby si taktiež vyžaduje postupnú modernizáciu.

V penitenciárnom zaobchádzaní prevažuje individuálna výchovná práca.

V školskom stredisku sa organizujú kurzy všeobecného vzdelávania, ktoré každoročne ukončí asi 20 odsúdených prevažne rómskeho etnika. Ústav je realizátorom projektu so zameraním na vzdelávanie odsúdených a ich reintegráciu na trh práce financovaného z Európskeho sociálneho fondu. Čiastkovými výsledkami projektu je zriadenie počítačovej učebne a vzdelávanie odsúdených v základoch jej ovládania, realizácia kurzov murárskych prác a najmä motivačný program, ktorého cieľom je podporiť vlastnú iniciatívu samotných odsúdených.

Kultúrno-osvetová činnosť je organizovaná so zreteľom na zloženie odsúdených umiestnených v maximálnom stupni strázenia. Všetky cely sú vybavené rozhlasom a televíznym prijímačom, s možnosťou prijímať vlastný vnútorný video – okruh.

V ústave je zriadená viacúčelová miestnosť s javiskom, vybavená ozvučením a osvetľovacím zariadením, ktorá je využívaná na vzdelávanie a na organizovanie spoločných kultúrnych podujatí. V oblasti krúžkovej činnosti sú najobľúbenejšími výtvarný krúžok sústreďujúcich odsúdených so záujmom o maliarstvo a rezbárstvo. Z ďalších krúžkov je obľúbený chov exotického vtáctva, akvaristika a začína sa rozvíjať záhradkárstvo vo vonkajších priestoroch ústavu.

Práca hudobného krúžku je prezentovaná hudobnou skupinou „Romale“, ktorá vystupuje na spoločných podujatiach a ktorej sa podarilo natočiť prvé amatérske CD.

Na šport sa využívajú chodby oddielov (stolný tenis), vychádzkové dvory s osadeným basketbalovým košom a hrazdami, volejbalové ihrisko (loptové hry). V roku 2006 bola zriadená posilňovňa pre odsúdených.

Ústavná knižnica obsahuje viac ako 10 500 zväzkov kníh rozličného žánru.

Zdravotnícke zariadenie tvoria dve ambulancie – všeobecná, rozdelená pre príslušníkov a odsúdených, a stomatologická s röntgenom. Zdravotnú starostlivosť zabezpečujú traja lekári a stredno-zdravotnícky personál.

Výkon služby zabezpečuje personál s vysokoškolským vzdelaním a ostatní so stredoškolským vzdelaním. Medzi najpočetnejšie oddelenia ústavu patria oddelenie výkonu trestu a výkonu väzby a oddelenie ochrany a obrany, ktorých personál predstavuje 75,5 % všetkých príslušníkov ústavu.

V rámci sociálneho programu ústav prevádzkuje služobné byty, chatu v Nitrianskom Rudne určenú na rodinné rekreácie a vlastnú strelnicu pre streľbu najmä z krátkych guľových zbraní.

V dlhodobo nevyužívaných výrobných priestoroch bola zriadená športová hala a posilňovňa pre personál.

Ústav už niekoľko desaťročí udržiava pracovné kontakty s Väznicou v Mírove v Českej republike. Významná je spolupráca najmä v oblasti výkonu doživotných trestov odňatia slobody. (www.zvjs.sk)

2. STUPNE STRÁŽENIA A DIFERENCIÁCIA ODSÚDENÝCH

Trest odňatia slobody patrí skôr k mladším formám trestu. Pre **spoločnosť** je totiž mimoriadne finančne a organizačne náročný spôsob realizácie spravodlivosti. V staroveku a stredoveku sa uväznenie (inkarcerácia) používal ako krátkodobý trest, alebo žaláre slúžili len na čakanie na popravu či odsun na nútené práce. Zriedkavejšie dlhodobé pobyty v žalároch boli ďalšou etapou vo vývine trestania a predstavovali symbolickú formu deštrukcie kombináciou sociálnej a zmyslovej deprivácie (chýbanie podnetov dôležitých na uspokojovanie základných potrieb)(Heretik 2004).

2.1 FUNKCIE A CIELE TRESTU

V najvšeobecnejšom zmysle slova je trest spolu s odmenou jedným z dôležitých základných výchovných prostriedkov.

Trest v užšom, pedagogickom chápaní môžeme definovať ako jednu z foriem negatívneho motivačného pôsobenia, ako zámerne navodený následok nesplnenej alebo zle splnenej úlohy (Průcha, 2007).

V celospoločenskom (sociálnom) kontexte je používaný ako významný obranný mechanizmus pred správaním a konaním, ktoré porušuje zavedené sociálne konvencie, pravidlá alebo normy, teda aj delikventným konaním, pričom systém trestov je vymedzený právom (Sochůrek, 2007).

Účelom trestu je teda účinná ochrana spoločnosti. Tú je možné dosiahnuť niekoľkými mechanizmami:

- a) **izoláciou páchatel'a** - izolácia páchatel'a je aktuálne významná predovšetkým u jednotlivcov, ktorí nie sú schopní úspešne absolvovať proces kolektívnej socializácie a sú pre spoločnosť nebezpeční;
- b) **odstrašením** – opakovane bola výskumne preukázaná jeho dlhodobá neúčinnosť. Odstrašenie je zvlášť neúčinné u chronických delikventov, recidivistov, osôb s kriminálnym životným štýlom. Účinné je pravdepodobne u jedincov s rozvinutým systémom inhibícií, t.j. útlmov správania, kde hrozba trestnej sankcie zvyšuje ich úzkosť a tá pôsobí ako mohutný brzdný mechanizmus proti možnému sociálno - deviantnému správaniu;
- c) **reguláciou správania** – t.j. zmenou správania jedinca v žiaducom smere, navodenou adekvátnym zaobchádzaním. Len tento posledný mechanizmus sa javí ako skutočne účinný a zároveň humánný (Netík, Netíková, Hájek, 1997).

Trest predstavuje jeden z dvoch základných výchovných prostriedkov (druhým je odmena). Trest blokuje nežiaduce správanie, odmena posilňuje žiaduce. Vo výchovnej praxi, najmä u detí, operujeme vždy oboma prostriedkami tak, aby sme tvarovali žiaduce správanie. Na ich používanie poskytla významné podnety teória učenia:

1. **Sankcia**, ak má byť účinná, ak má zmeniť správanie, musí byť individualizovaná. Trest sám o sebe nie je objektívnou kategóriou. Čo je pre jedného trestom, druhého necháva ľahostajným a pre tretieho môže byť dokonca odmenou. Pri individualizácii trestu je možné, aspoň u niektorých deliktov, vychádzať z prevládajúcej motivácie kriminálneho správania, a nielen jeho, tiež z motivácie správania subjektu všeobecne. Kľúčom k tomu môže byť individuálna hierarchia hodnôt. Hodnoty prakticky označujú ciele motivovaného správania. Tie ciele, ktoré jedinec vo svojom živote preferuje. Ak je daný subjekt orientovaný predovšetkým na majetok a jeho kriminálne správanie je motivované snahou majetok získať, potom ohrozenie majetku, jeho primerané zníženie, event. strata budú predstavovať veľmi pravdepodobne podstatne účinnejšiu sankciu než strata inej hodnoty, napr. slobody. Individualizácia sankcie je zvlášť nutná u kriminálnych recidivistov. Represívne prostriedky sú pre nich dobre známou skúsenosťou, voči ktorej sú imúnni. Pretože mnohí z nich prejavovali poruchy správania už od relatívne raného veku, mali dostatok príležitostí sa s trestami zoznámiť v plnej šírke a zvyknúť si na ne. Iba samotná represia je teda neúčinná. Postulát individualizácie sankcie však predpokladá zákonom stanovenú, dostatočne bohatú paletu sankcií.

2. **Sankcia**, ak má byť účinná, musí nasledovať bezprostredne po previnení. Diskontinuita procesu inadekvátne správanie - trest má za následok nedostatočné učenie, pretože je prerušená väzba príčiny a následku. Z hľadiska kriminálneho správania môže navyše v dobe medzi deliktom, zadržaním a potrestaním dôjsť k radu spevnenia nežiaduceho správania, napr. zo strany priateľov, rodiny a pod. Nepochybne sa v tejto dobe uplatní a racionalizácia, ktorá sama môže spôsobiť spevnenie.

3. **Negatívna sankcia (trest)**, ak má byť účinná, musí byť sprevádzaná sankciou pozitívnou (odmenou). Zatiaľ čo trest blokuje nežiaduce správanie a mal by byť jeho bezprostredným následkom, musí sa odmena vzťahovať k prejavému žiaducemu správaniu či aspoň k jeho náznaku. Zložitejšie formy správania, ku ktorým patrí i správanie prosociálne, sa vytvárajú postupnou aproximáciou, približovaním sa k žiaducemu cieľu (Netík, Netíková, Hájek, 1997).

Nakoniec pokladáme za dôležité dodať, že trest by mal byť pre páchatel'a neúmerným rizikom v zmysle vysokej pravdepodobnosti odhalenia a neodvratnosti odsúdenia. Mal by

byť teda pre páchatel'a citel'ný, nasledovať čo najrýchlejšie po previnení a byť až na výnimku istý (Sochůrek, 2007).

Z troch základných funkcií trestu - *represívnej, preventívnej a výchovnej* sa dôraz kladie práve na výchovnú funkciu. U nás sa vytvorili podmienky na dôslednejšiu humanizáciu väzenstva spoločenskými zmenami v r. 1989. V koncepcii väzenstva v SR, ktorú spracovalo GR ZNV v r. 1991, sa doslovne uvádza: „Pre väzenstvo to znamená radikálnu zmenu pohľadu na obvineného alebo odsúdeného ako na občana, ktorému je dočasne obmedzená sloboda, a v súvislosti s tým, ide aj o obmedzenie iných práv ustanovených zákonom, v miere potrebnej na splnenie účelu väzby a trestu odňatia slobody a na zaistenie práv a bezpečnosti iných osôb, majetku a poriadku v miestach, kde sa väzba a trest vykonávajú. Ostatné ľudské a občianske práva sú mu zachované.“ Ochrana práv väzňov je súčasťou medzinárodných dohôd a je zakotvená v Štandardných minimálnych pravidlách pre zaobchádzanie s väzňami, ktoré prijalo OSN v r. 1955. Humanizácia väzenstva je, samozrejme, dlhodobý proces, ktorý vyžaduje obrovské investície tak do materiálno-technického zabezpečenia (výstavba dôstojných účelových zariadení diferencovaných podľa cieľa pôsobenia), ako aj do prípravy personálu (vzdelaného pedagogicky a psychologicky, so špeciálnym tréningom pre túto prácu) (Heretik 2004).

2.2 MINIMÁLNY STUPEŇ STRÁŽENIA

Odsúdený zaradený na výkon trestu do ústavu s minimálnym stupňom stráženia sa umiestni do uzavretého ústavu alebo do otvoreného oddelenia. Zaobchádzanie s odsúdenými v ústave s minimálnym stupňom stráženia sa organizuje spravidla formou komunitného systému a samosprávy odsúdených. (PVTOS, § 10)

Do otvoreného oddelenia možno odsúdeného za trestné činy spáchané z nedbanlivosti umiestniť ihneď po pobyte v nástupnom oddiele na základe odporúčania uvedeného v závere psychologického vyšetrenia, ak umiestnenie do tohto oddelenia je odôvodnené súčasným stavom osobnosti odsúdeného, alebo aj za ostatné trestné činy, ak nastúpil sám do výkonu trestu a komisia takéto umiestnenie navrhne. (PVTOS, § 11 ods. 2)

Po vykonaní časti trestu v diferenciacnej skupine „B“ možno odsúdeného umiestniť do otvoreného oddelenia na základe návrhu pedagóga spracovaného pri určení programu zaobchádzania alebo pri prehodnotení programu zaobchádzania, ak je to potrebné, vykoná

psychologické vyšetrenie osobnosti odsúdeného pred predložením návrhu na jeho umiestnenie do otvoreného oddelenia psychológ v ústave. (PVTOS, § 11 ods. 3)

Do otvoreného oddelenia možno umiestniť odsúdeného najskôr po vykonaní šiestich mesiacov trestu v ústave s minimálnym stupňom stráženia po jeho preradení z vyššieho stupňa stráženia, ak mu bol uložený trest za trestné činy uvedené v osobitnom predpise. (PVTOS, § 11 ods. 4)

Do otvoreného oddelenia nemožno umiestniť odsúdeného, ak (PVTOS, § 11 ods. 5)

- a) ani opakované psychologické vyšetrenie vykonané psychológom v ústave nezmení záver psychologického vyšetrenia, ktoré takéto umiestnenie neodporúčalo,
- b) súd nariadil ochranné liečenie a to ešte nebolo vykonané, pred umiestnením odsúdeného do otvoreného oddelenia po absolvovaní ochranného liečenia sa vyžaduje stanovisko psychiatra,
- c) utiekol z výkonu väzby alebo výkonu trestu
- d) opakovane závažným spôsobom porušil ústavný poriadok vo výkone väzby alebo vo výkone trestu a ostatný disciplinárny trest za disciplinárne previnenie nebol zahladený.

2.3 STREDNÝ STUPEŇ STRÁŽENIA

Odsúdený zaradený na výkon trestu do ústavu so stredným stupňom stráženia sa umiestni do uzavretého ústavu, ak sa ďalej neustanovuje inak. Oddiel odsúdených s diferenciačnou skupinou „A“, ktorý sa nachádza v stráženom objekte ústavu, je oddelený od ubytovacích priestorov ostatných diferenciačných skupín. Zaobchádzanie s odsúdenými sa spravidla organizuje formou režimu a zaraďovania do práce, v odôvodnených prípadoch možno uplatňovať aj formou komunitného systému a samosprávy odsúdených. (PVTOS, § 15)

Do diferenciačnej skupiny „A“ v ústave so stredným stupňom stráženia možno zaradiť odsúdeného

- a) po pobyte v nástupnom oddiele na základe odporúčania zo záveru psychologického vyšetrenia, ak spĺňa aj trestnoprávne a bezpečnostné kritéria a ak tomu nebránia iné vážne dôvody,
- b) na základe návrhu pedagóga alebo na základe prehodnotenia plnenia programu zaobchádzania. (PVTOS, § 16 ods. 1)

Do diferenciačnej skupiny „B“ v ústave so stredným stupňom stráženia možno zaradiť odsúdeného, ak

- a) prejavuje kritické postoj k spáchanej trestnej činnosti,
- b) bol súdom preradený do ďalšieho výkonu trestu z ústavu s maximálnym stupňom stráženia,
- c) plní program zaobchádzania v diferenciačnej skupine „C“. (PVTOS, § 17 ods.1)

V diferenciačnej skupine „B“ v ústave so stredným stupňom stráženia

- a) zaobchádzanie je zamerané najmä na rozvíjanie osobnostných rezerv odsúdeného,
- b) odsúdeného možno zaradiť do práce na strážené pracovisko alebo na nestrážené pracovisko mimo ústavu,
- c) vytvára sa ponuka vhodných vzdelávacích aktivít a aktivít vo voľnom čase,
- d) odsúdeného možno ubytovať v izbe alebo cele. (PVTOS, § 17 ods.2)

Do diferenciačnej skupiny „C“ v ústavoch so stredným stupňom stráženia sa zaradí odsúdený, ak

- a) neplní program zaobchádzania,
- b) opakovane sa počas výkonu väzby alebo výkonu trestu dopustil disciplinárneho previnenia,
- c) to odporúča záver psychologického vyšetrenia,
- d) bol na návrh riaditeľa ústavu súdom preradený z ústavu s minimálnym stupňom stráženia

(PVTOS, § 18 ods.1)

V diferenciačnej skupine „C“ v ústave so stredným stupňom stráženia

- a) zaobchádzanie je zamerané na dodržiavanie ústavného poriadku a disciplíny,
- b) odsúdený sa zaraďuje do práce na pracovisko v ústave alebo strážené pracovisko mimo ústavu,
- c) na aktivitách organizovaných pre celý ústav sa odsúdený zúčastňuje len so súhlasom pedagóga
- d) odsúdený sa spravidla ubytuje v cele. (PVTOS, § 18 ods.2)

2.4 MAXIMÁLNY STUPEŇ STRÁŽENIA

Odsúdený zaradený na výkon trestu v ústave s maximálnym stupňom stráženia sa umiestni do uzavretého ústavu. Zaobchádzanie s odsúdeným v ústave sa organizuje formou dodržiavanie ústavného poriadku a zaraďovania do práce, v odôvodnených prípadoch možno uplatňovať aj formu komunitného systému. (PVTOS, § 19)

Do diferenciačnej skupiny „B“ v ústave s maximálnym stupňom stráženia možno zaradiť odsúdeného, ak plní program zaobchádzania a prejavuje kritický postoj k spáchanej trestnej činnosti, odsúdeného za obzvlášť závažnú trestnú činnosť, ktorú vykonal ako člen organizovanej, zločineckej alebo teroristickej skupiny, možno umiestniť do diferenciačnej skupiny „B“ najskôr po vykonaní tretiny uloženého trestu. (PVTOS, § 21 ods.1)

Do diferenciačnej skupiny „C“ v ústave s maximálnym stupňom stráženia sa zaradí odsúdený, ak:

- a) bol odsúdený za obzvlášť závažnú trestnú činnosť, ktorú vykonal ako člen organizovanej, zločineckej alebo teroristickej skupiny alebo ktorému bol uložený trest v trvaní viac ako 15 rokov,
- b) neplní program zaobchádzania
- c) opakovane sa dopustil počas výkonu väzby alebo výkonu trestu disciplinárneho previnenia,
- d) to odporúča záver psychologického vyšetrenia,
- e) bol na návrh riaditeľa ústavu súdom preradený z ústavu so stredným stupňom stráženia. (PVTOS, § 22 ods. 1)

2.5 VNÚTORNÁ A VONKAJŠIA DIFERENCIÁCIA ODSÚDENÝCH

Inštitúcia väzenstva so zložitým materiálno-technickým (väznica, trestnica) a personálnym (ochrana, strážcovia) zabezpečením sa začína rozvíjať až na prelome 18.-19. storočia. K jej vzniku viedli i skúsenosti, že dlhodobá deprivácia a pasivita odsúdených mala často horšie následky ich telesné a duševné zdravie než priama parciálna, telesná deštrukcia. Väzenstvo sa opieralo o názory modernej kriminológie

(Beccaria) a reformy zákonodarstva, ktoré zrušili privilégia a definovali jednotné tresty (vymedzené dobou odňatia slobody) a za konkrétne trestné činy. Navyše, filozofia osvietenia zdôraznila hodnotu osobnej slobody a ďalších ľudských a občianskych (sloboda pohybu, volebné právo, rodinné a majetkové práva). Foucault (2000) tvrdí, že „zrod väzenia“ je len inou formou kontroly nad vitálnym (ok, sex), psychologickými (kontakty, vzťahy, ocenenie, uznanie) potrebami človeka označovaného ako kriminálnik. Ilustruje to okrem iného aj na architektúre väzníc budovaných v 19. storočí. Ide o pokračovanie mučenia i starých foriem trestu, len inou, skrytejšou formou. Sám však neponúka žiadnu alternatívu, ako má spoločnosť reagovať na porušovanie práv. Od začiatku väznenstva sa objavovali pokusy o diferencovaný prístup k odsúdeným a o ich prevýchovu či rehabilitáciu (Heretic 2004).

Vo väznenstve SR sa odsúdení triedia podľa osobnostných charakteristík. Tieto sa zisťujú hneď po nástupe odsúdeného do výkonu trestu odňatia slobody. Ide o vnútornú diferenciaciu, ktorej predchádza diferenciacia vonkajšia. **Vonkajšiu diferenciaciu** určuje súd. Je definovaná v Zákone o výkone trestu odňatia slobody č. 475/2005 ako „výkon trestu podľa stupňa stráženia a riadi sa zásadou, že čím je vyšší stupeň stráženia, tým väčší je rozsah obmedzení; rovnako diferencovane je upravený aj výkon práv a forma zaobchádzania“ (§ 12). „Vnútorná diferenciacia je umiestňovanie odsúdených do a skupín v rámci toho istého stupňa stráženia na zvýšenie účinnosti zaobchádzania s odsúdenými“ (§ 14, ods. 1). V Poriadku výkonu trestu odňatia slobody (Vyhláška MS SR z 3. 9. 2008) sa v § 9 bližšie špecifikuje, že „odsúdený vykonáva trest v diferenciačnej skupine A, B a C alebo v špecializovanom oddiele; v špecializovanom oddiele, okrem oddielu doživotných trestov, sa diferenciačná skupina neurčuje“ (ods. 1). „Diferenciačná skupina sa určí na základe:

- a) záverov a odporúčaní psychologického vyšetrenia,
- b) poznatkov o správaní sa odsúdeného vo výkone trestu a výkone väzby,
- c) poznania emocionálneho a sociálneho narušenia,
- d) poznania postojov k plneniu povinností a programu zaobchádzania“ (ods. 4).

„Základom diferencovaného zaobchádzania je režim. Zaobchádzanie v rovnako označenej diferenciačnej skupine v ústavoch s rôznymi stupňami stráženia je rozdielne“ (ods.5). Štandardný režim predstavuje diferenciačná skupina B, kam býva zaradovaná väčšina odsúdených. Do diferenciačnej skupiny A sa zaradujú odsúdení za menej závažné trestné činy

a bez psychickej záťaže. Do diferenciačnej skupiny C sa zaraďujú recidivisti, odsúdení za závažnú trestnú činnosť a odsúdení s poruchami správania sa. Odsúdení so závažnejšími psychickými poruchami (zväčša akútneho charakteru, ako sú napr. odsúdení užívateľa drog aktuálne v stave abstinenčného syndrómu), bývajú zaraďovaní do oddielu so špecializovaným

zaobchádzaním. Odsúdení na doživotné tresty majú dve diferenciačné skupiny, skupinu D1 a D2. Všetci sú najprv zaradení do diferenciačnej skupiny D1 a neskôr, po čase, ktorý nemá bližšie určenie, ho môže zaraďovacia komisia preradiť do diferenciačnej skupiny D2, ak rešpektuje väzenský personál a dodržiava ústavný poriadok. V § 70 je upravená vnútorná diferenciácia odsúdených mladistvých. Vychádza z výskumu mladistvého odsúdeného uskutočneného v Nápravno-výchovnom ústave pre mladistvých (Havrlentová, 1990). Ide o klasifikačný model, ktorý je takisto založený na psychologických kritériách. Základný model sa zachoval, je však upravená terminológia v súlade s dobou. V odseku 1 až 4 sa uvádza, že: „Mladiství sa podľa intelektových schopností a resocializačnej prognózy umiestňujú v ústave do dvoch diferenciačných skupín, v ktorých rozsah práv aj obmedzení je rovnaký. Mladistvý s nenarušeným intelektom sa umiestňuje do I. diferenciačnej skupiny a podskupiny a) I/A pre mladistvých s priaznivou resocializačnou prognózou alebo b) I/B pre mladistvých s menej priaznivou resocializačnou prognózou. Mladiství so zníženými intelektovými schopnosťami (v pásme subnormy a nižšie) sa umiestňujú do II. diferenciačnej skupiny a podskupiny a) II/A pre mladistvých s priaznivou resocializačnou prognózou alebo b) II/B pre mladistvých s menej priaznivou resocializačnou prognózou.

Pri umiestňovaní do oddielov príslušných diferenciačných podskupín sa prihliada najmä na vzdelanie, úroveň pracovných schopností, povahové vlastnosti a závažnosť spáchanej trestnej činnosti.“ Termín penitenciárna diferenciácia prakticky označuje diferenciáciu zaobchádzania s odsúdenými. Vychádza z predpokladu existencie skupín odsúdených s podobnou štruktúrou osobnosti a podobnými mechanizmami vzniku a rozvoja kriminálneho správania. Diferenciácia odsúdených teda spočíva na poznaní uvedených činiteľov, z nej odvodenej klasifikačnej schémy a zodpovedajúcej penitenciárnej diagnostike. Diferencované zaobchádzanie s odsúdenými ďalej predpokladá vývoj širokej palety programov pokrývajúcich tieto hlavné oblasti:

- a) **vzdelanie** – diferencované podľa dosiahnutej úrovne vzdelania a predpokladov učenia;
- b) **voľný čas** – voľno časové aktivity slúžiace na kultiváciu osobnosti v sfére záujmov a koníčkov;

- c) **práca** – nutná kvôli ekonomickému zaisteniu odsúdených a zameraná na ich vedenie k zodpovednosti (plnenie si povinností) a na rozvoj ekonomického správania;
- d) **osobnosť** – tréningové a terapeutické činnosti, orientované na osvojenie si sociálnych zručností nutných pre relatívne bezporuchový život na slobode;
- e) **sociálne väzby a vzťahy** – zamerané extramurálne na udržanie a rozvoj, event. stimuláciu vzniku hodnotných sociálnych väzieb a vzťahov (rodina, priatelia a pod.).
- Základným a hlavným cieľom programov zaobchádzania musí byť príprava odsúdených na pokiaľ možno hodnotný život na slobode, v optimálnom prípade na podporu „dozretia“ osobnosti prejavujúcej sa sebareguláciou založenou na samostatnom a zodpovednom rozhodovaní a akceptácii jeho následkov. Základným princípom uplatňujúcim sa vo všetkých programoch je princíp reality. To znamená, že požiadavky kladené programom na odsúdeného musia zodpovedať požiadavkám reálneho života na slobode. Len tak môže byť splnený zhora uvedený cieľ (Netík, Netíková, Hájek, 1997)

3. VPLYV ČLOVEKA NA KVALITU JEHO MEDZIĽUDSKÝCH VZŤAHOV

Každý človek už hneď po narodení začína s formovaním svojho vzťahu k okoliu. Človek je tvor sociálny a má vrodenu túžbu socializácie. Tým, že každý človek je individuálny a originálny, tým že každý je ovplyvňovaný inak svojím prostredím v ktorom sa nachádza, tým vzniká veľká paleta čo do intenzity percepcie vzájomných vzťahov, aké je človek schopný vytvárať s okolím. Vzťah človeka k človeku možno jednoducho vystihnúť viacerými slovami ako napr.: dobrý, zlý, aktívny, kamarátsky, priateľský, alebo blízky či intímny vzťah. My sa ale sústredíme na určité zložky človeka, ktoré sú jeho súčasťou a podpisujú na formovaní a vytváraní vzťahov.

3.1 Komunikácia v sociálnej interakcii

„Pojem „medzil'udská komunikácia“ môžeme pojať v dvoch významoch: jednak ako oblasť odborných štúdií, výskumov – teda ako vedeckú disciplínu, presnejšie povedané súbor vedeckých disciplín – a za druhé ako konkrétnu, každodennú ľudskú činnosť.“ (Plaňava) Komunikácia odzrkadľuje nielen naše vzájomné vzťahy a osobnosť, ale ju tiež aj vytvára. (Plaňava) „Sociálny styk je realizáciou celého systému vzťahov človeka. Realizujú sa v ňom ako interpersonálne vzťahy, tak vzťahy spoločenské. Odhaľujú sa v ňom nielen emocionálne väzby, priťahovanie či odpudzovanie, ale patria sem aj spoločenské, teda svojou podstatou neosobné vzťahy. Oboje tieto druhy vzťahov sa v sociálnom styku jednak odhaľujú, prejavujú a realizujú, jednak vytvárajú a menia.“ (Křivohlavý) Medzi najtypickejšie druhy sociálnej interakcie patrí spolupráca – kooperácia a súperenie. (Křivohlavý) „K súpereniu dochádza zvyčajne tam, kde je niečoho málo, kde si na to robia nárok dvaja súper, ale dostať to môže len jeden z nich. Preto dochádza medzi nimi k boju typu "kto z koho". Výsledkom je jeden víťaz druhý porazený.“ (Křivohlavý) Pohľad na strategickú paletu súperových prejavov je pestrý. Od prostého hodenia sa na svojho nepriateľa na jednej strane, až po všelijaké intrigy a boje v rukavičkách na strane druhej. Od jednoduchej stratégie typu "udierať nepriateľa vždy a všade" po sofistikovanú stratégiu klamaní, lákania, zvädzania s cieľom nalákať súpera na lep a tak nad ním zvíťaziť a dosiahnuť svoj zámer. Spolupráca naopak prináša zisk obom.

3.2 Empatia a medziľudské vzťahy

„Vymedzenie pojmu. Slovo "empatia" v antickom starogréckom jazyku znamenalo silnú emóciu, vášeň. Neskôr sa toto slovo objavilo v angličtine, kde sa opisné predkladalo napr. aj takto: "Empatizovať znamená vidieť očami druhého človeka, počuť ušami druhého človeka a cítiť jeho srdcom". Vidíme, že do gréckeho slova sa vniesol nový obsah. Medzi psychológmi použil slovo empatia (empathy = empatia, vcítenie, vžívanie) v roku 1897 známy profesor psychológie E. B. Titchener. Empatia sa začala uplatňovať najmä v psychoanalytickej praxi. Umožňovala psychoanalytikovi vcítiť sa, pochopiť, ponoriť sa do pacientovho rozbitého sveta zážitkov a svojim porozumením mu pomáhať usporiadať ho.“ (Boroš) „Pomocou nej si možno predstaviť situáciu človeka akoby zvnútra. Umožňuje pochopiť, prečo sa u konkrétneho človeka nedajú realizovať riešenia, prečo sa inému človeku zdá daný problém takým závažným, alebo prečo sa u neho práve tento problém dostal práve teraz do popredia, hoci už mohol jestvovať aj predtým.

V súvislosti s otázkami empatie je možné uviesť, že:

- je málo, ak sa usilujeme pochopiť iného človeka len na základe prejavov jeho správania, na základe vonkajších vzťahových systémov;
- vôbec je nie vždy správne, ak chceme inému človeku pripisovať také motívy, pohnútky, alebo spôsoby myslenia, ktoré sa vo všeobecnosti predpokladajú, pretože
- každý človek je jedinečný a jeho správanie, spôsob prežívania má vždy osobitý vnútorný vzťahový systém, len jemu vlastnú logiku.

Prejavenie empatie vo vysokej miere závisí tak od charakteru vzťahov medzi ľuďmi, ako aj vôle človeka, ktorý empatiu prežíva.“ (Boroš) „Empatiu človeka potom vymedzujeme ako schopnosť, ktorá mu v rámci bezprostredného kontaktu pomocou reči (komunikácie) s druhým človekom umožňuje vžiť sa do jeho psychického stavu, to zn. vnímať svet tak, ako ho vníma ten druhý, zakúsiť jeho city, ambície, úspechy i neúspechy. Je to schopnosť, ktorá je vo vysokej miere závislá nielen na rozsahu a obsahu vlastných skúseností a mnohostrannosti osobnosti človeka, ale aj od ochoty podstúpiť "strasti" spojené so vcitovaním sa do situácie empatizovaného.“ (Boroš)

„Empatiu je možné rozvíjať už od detstva cez sociálne učenie smerujúce k rozvoju sociálnych zručností, sociálne kompetencie k súčasne lepšiemu porozumeniu iným ľuďom. Znamená to rozvíjanie dispozície ku kooperácii vo vzťahoch, ďalej rozvíjanie dispozície prosociálneho cítenia a jednak s pocitom zmysluplnosti takého konania (zvnútornenie si skutočnosti, že druhý človek nie je niekým kto ma ohrozuje a ani nie je niekým, kto existuje iba pre uspokojovanie mojich potrieb).“ (Vašina)

3.3 Vplyv postoja účastníkov na medziľudské vzťahy

Termínom postoj vyjadrujeme, ako tomu je s orientáciou osoby v konkrétnej situácii, k presne definovanému predmetu. „V psychológii označuje slovo orientácia tiež nájdenie určitého vzťahného bodu. Veľmi dôležitého bodu na mape motivácie. Rozumie sa ním vystihnutie strategického zámeru danej osoby v danej situácii. Orientáciou sa tu vyjadruje, o čo danej osobe ide, o čo sa snaží, čo chce dosiahnuť, kam má namierené. Obrazné by bolo možné povedať, že sa tým myslí azimut na mape hodnôt. Poznanie tohto vzťahného bodu nám dáva možnosť pochopiť, čo pre určitú osobu má hodnotu a čo nie“ (Křivohlavý)

Pre pochopenie určitého postoja osoby k danej veci, je teda dôležité poznať aj orientácia jedinca. Vplyv tejto orientácie je buď individualisticky súperivý, alebo kooperatívny. Riešenie konfliktu ľudí s individualistickými súperivými a kooperatívnymi postojmi sledoval aj Morton Deutsch. (Křivohlavý) „Úroveň spolupráce bola najvyššia u párov s kooperatívnou orientáciou a najnižší u párov sa súperiacou orientáciou. Táto vyššia úroveň spolupráce sa prejavila nielen tým, čo tieto osoby volili, ale aj tým, čo očakávali od partnera. Morton Deutsch toto zistenie formuluje veľmi pregnantne: Ľudia dôveryhodní dôverujú partnerovi viac, ako ľudia nedôveryhodní. Ľudia, ktorí sú sami nedôveryhodní, nie sú ani schopní veriť, že ten druhý je dôveryhodný, a neočakávajú, že by im partner mohol prejavovať dôveru.“ „Vplyv orientácie na zrod dôvery a úroveň spolupráce bol radou pokusov jednoznačne potvrdený. Je teda možné považovať orientáciu účastníkov za jeden z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcich rozhodovanie v konfliktnej situácii.“ (Křivohlavý)

4. EMPIRICKÁ ČASŤ

4.1 CIELE PRIESKUMU

Ciele prieskumu

- ▶ potvrdiť lepšiu kvalitu vzťahov medzi odsúdenými v maximálnom stupni stráženia oproti odsúdeným zaradeným v strednom stupni stráženia,
- ▶ vyvrátiť zlý vplyv náboženskej orientácie odsúdeného na jeho kvalitu vzťahu s komunitou,
- ▶ potvrdiť horší prístup k disciplinárnemu riešeniu konfliktov medzi odsúdenými zo strany odsúdených zaradených v strednom stupni stráženia oproti odsúdeným zaradeným v maximálnom stupni stráženia.

4.2 PRIESKUMNÁ VZORKA

Prieskum sme robili v mesiaci február 2012 v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a ústave na výkon väzby (ÚVTOS a ÚVV) v Ilave.

Prieskumnú vzorku tvorilo 60 odsúdených zaradených v maximálnom stupni stráženia a 60 odsúdených zaradených v strednom stupni. Rozdaných bolo 130 dotazníkov, z ktorých sa vrátilo správne vyplnených 120 kusov.

4.3 METÓDY PRIESKUMU

Prieskum sa uskutočnil formou dotazníkovej metódy. Dotazník obsahoval 23 otázok, z ktorých 7 otázok ponúkalo možnosť otvorenej odpovede.

4.4 VÝSLEDKY PRIESKUMU A ICH INTERPRETÁCIA

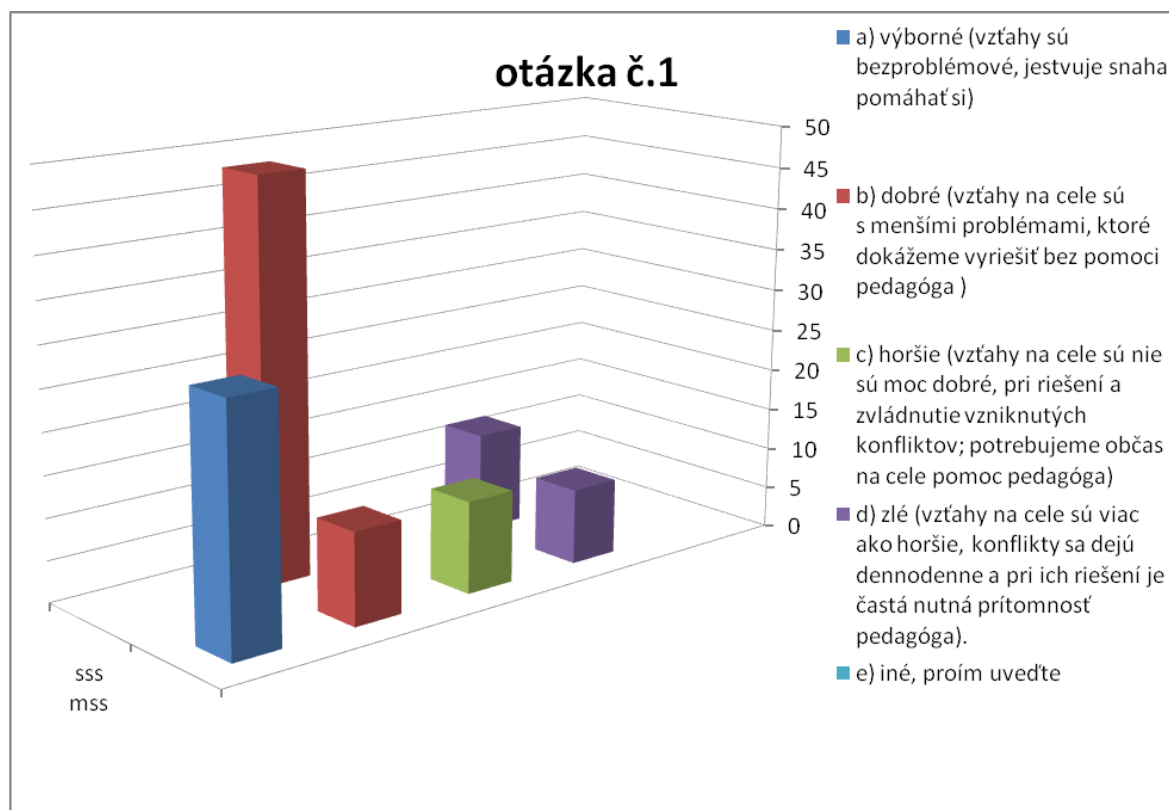
Výsledky prieskumu sme spracovali do tabuliek.

Prvá otázka dotazníka bola smerovaná na zistenie kvality vzťahov medzi odsúdenými. Na odpoveď mal odsúdený 5 možností, pričom každá možnosť bola bližšie krátko popísaná a to z dôvodu, aby sa dosiahla čo najvyššia miera subjektívneho pochopenia jednotlivcej

odpovede. Odpoveďou získame všeobecný pohľad, ktorý bude ďalšími odpoveďami spresnený a bližšie špecifikovaný v určitých oblastiach interakcie odsúdených.

1) Vzťahy medzi spolu odsúdenými na spoločnej cele by som označil ako:	SSS	MSS	%	
a) výborné (vzťahy sú bezproblémové, jestvuje snaha pomáhať si)		29	0	48.14
b) dobré (vzťahy na cele sú s menšími problémami, ktoré dokážeme vyriešiť bez pomoci pedagóga)	48	11	79.68	18.26
c) horšie (vzťahy na cele sú nie sú moc dobré, pri riešení a zvládnutie vzniknutých konfliktov; potrebujeme občas na cele pomoc pedagóga)		11	0	18.26
dennodenne a pri ich riešení je častá nutná prítomnosť pedagóga).	12	9	19.92	14.94
f) iné, prosím uveďte			0	0

Tabuľka č.1

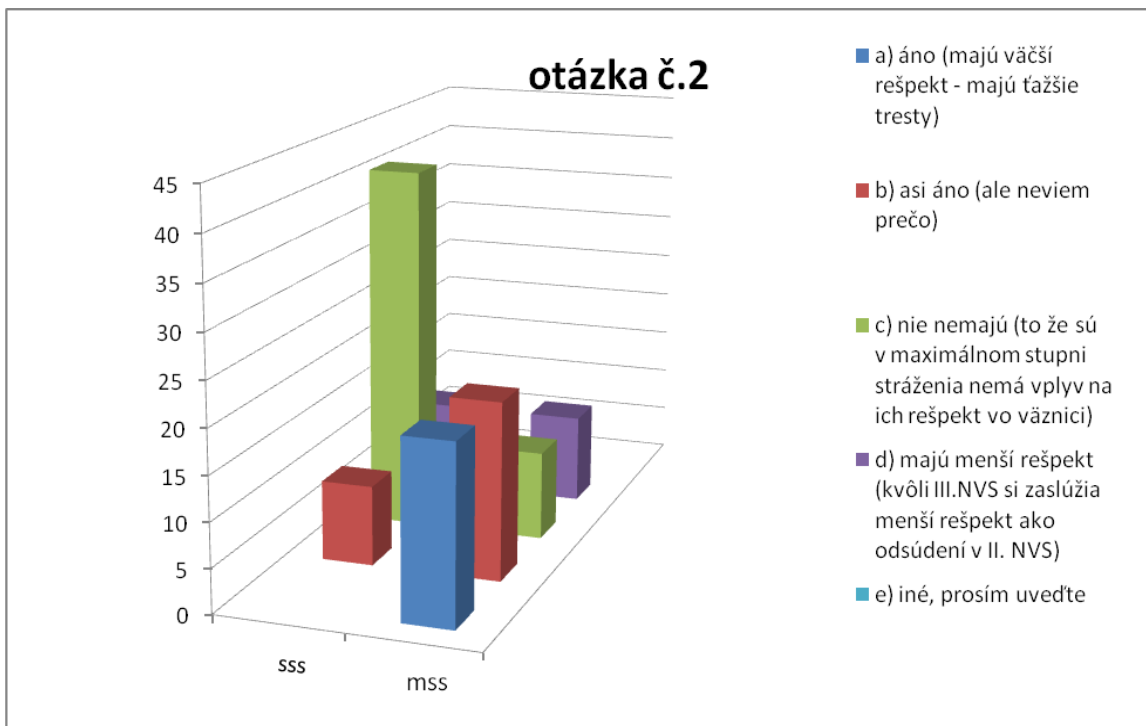

Obrázok č.1

Druhá otázka dotazníka je zameraná na istú nepísanú dogmu, ktorá má odhaliť, či vôbec vzniká určitá miera väčšieho rešpektu podľa miery udeleného trestu odsúdenému. Existuje predpoklad, že „ťažší“ zločinci požívajú za múrmi vezníc väčší rešpekt. Zdá sa prirodzené, že odsúdený ktorý spáchal „ťažší“ trestný čin, predstavuje väčšie riziko, že sa vo vyhrotenej situácii dokáže zachovať podobne aj k spoluodsúdenému. Toto tvrdenie by potom do určitej miery ovplyvňovať správanie sa k takémuto človeku aj o strany odsúdených. Z odpovedí odsúdených vidno, že odsúdní v MSS sú z väčšej časti presvedčení, že ich zaradenie do najťažšieho stupňa stráženia má vplyv na ich väčší rešpekt v prostredí v ktorom žijú. Odsúdení v SSS sú naopak presvedčení, že zaradenie odsúdeného do MSS nemá vplyv na ich rešpekt vo vezení. Zo zistených výsledkov možno očakávať istú mieru požadovania rešpektu zo strany odsúdených zaradených v MSS. To ale väčšina odsúdených nie je ochotná akceptovať, čo v konečnom dôsledku môže viesť k okolnostiam nepriaznivo vplyvajúcim na vzťahy medzi odsúdenými rozdielných stupňov stráženia.

2) Myslíte si, že odsúdení v maximálnom stupni stráženia (III.NVS) majú väčší rešpekt vo väznici, ako odsúdený v strednom stupni stráženia (II.NVS)?	SSS	MSS	%	
a) áno (majú väčší rešpekt - majú ťažšie tresty)		20	0	33.2
b) asi áno (ale neviem prečo)	9	20	14.94	33.2
c) nie nemajú (to že sú v maximálnom stupni stráženia nemá vplyv na ich rešpekt vo väznici)	41	10	68.06	16.6
d) majú menší rešpekt (kvôli III.NVS si zaslúžia menší rešpekt ako odsúdení v II. NVS)	10	10	16.6	16.6
f) iné, prosím uveďte				

Tabuľka č.2

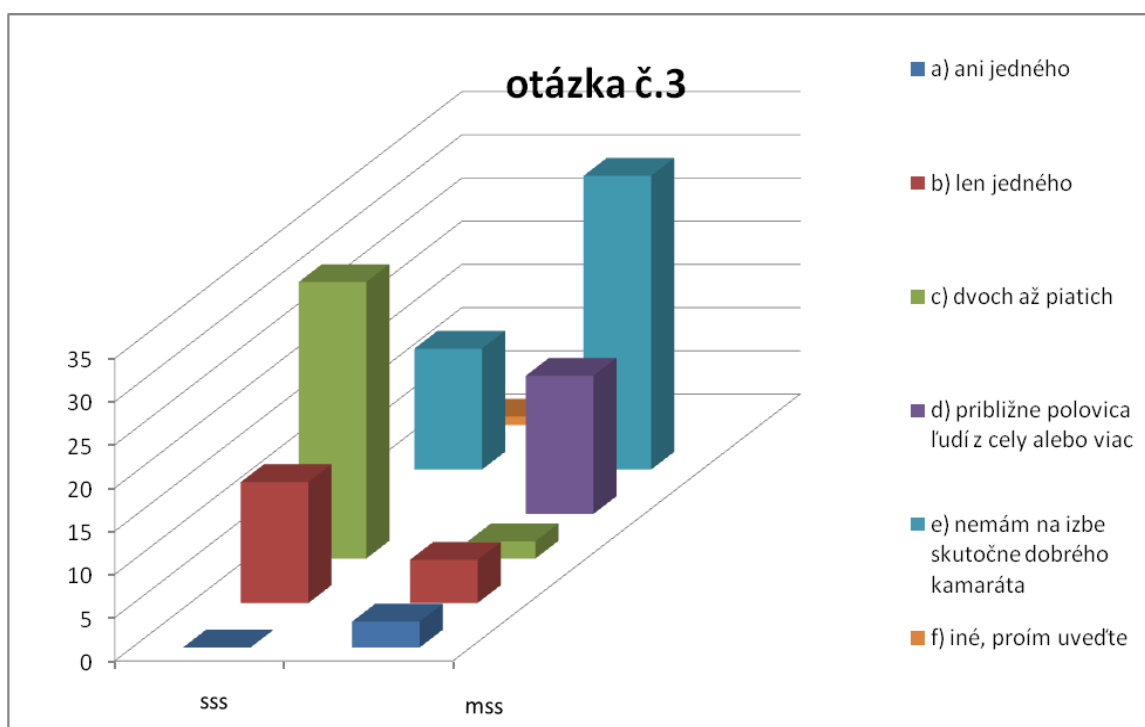

Obrázok č.2

Otázka č. 3 bola zameraná na zistenie počtu vzťahov odsúdeného na cele, ktoré by definoval ako vzťahy kamarádske. Zodpovedaním tejto otázky si je možné presnejšie vytvoriť predstavu o jestvujúcich skutočne dobrých vzťahoch na cele medzi odsúdenými. Odpoveď nám ponúka informáciu nielen o situácii existujúcich dobrých vzťahov, ale zároveň nám podáva informáciu o vnímaní vzťahov odsúdeného s ostatnými odsúdenými na cele. Zo zistených výsledkov vidno, že problematickejšie sa javia vzťahy odsúdených zaradených do MSS. Vysoký počet respondentov uviedlo, že na cele nemajú skutočného priateľa. Taktiež treba poukázať, že jedného priateľa uviedlo len 5 odsúdených a len 2 odsúdení uviedli, že majú dvoch až piatich kamarádov na izbe. Odsúdení zaradení v SSS stráženia majú očividne lepšie vzťahy na cele medzi sebou. Väčšina z odsúdených na cele označila, že má na cele jedného kamaráta a len 3 označili, že na cele nemajú žiadneho kamaráta. Z uvedeného vyplýva, že odsúdení v MSS uvádzajú viac kvalitatívne lepších vzťahov medzi sebou, ako odsúdení v SSS.

3) Na cele mám kamarátov ktorých považujem za ozaj dobrých:	SSS	MSS	%	
a) ani jedného	0	3	0	4.98
b) len jedného	14	5	23.24	8.3
c) dvoch až piatich	32	2	53.12	3.32
d) približne polovica ľudí z cely alebo viac		16	0	26.56
e) nemám na izbe skutočne dobrého kamaráta	14	34	23.24	56.44
f) iné, prosím uveďte				

Tabuľka č.3

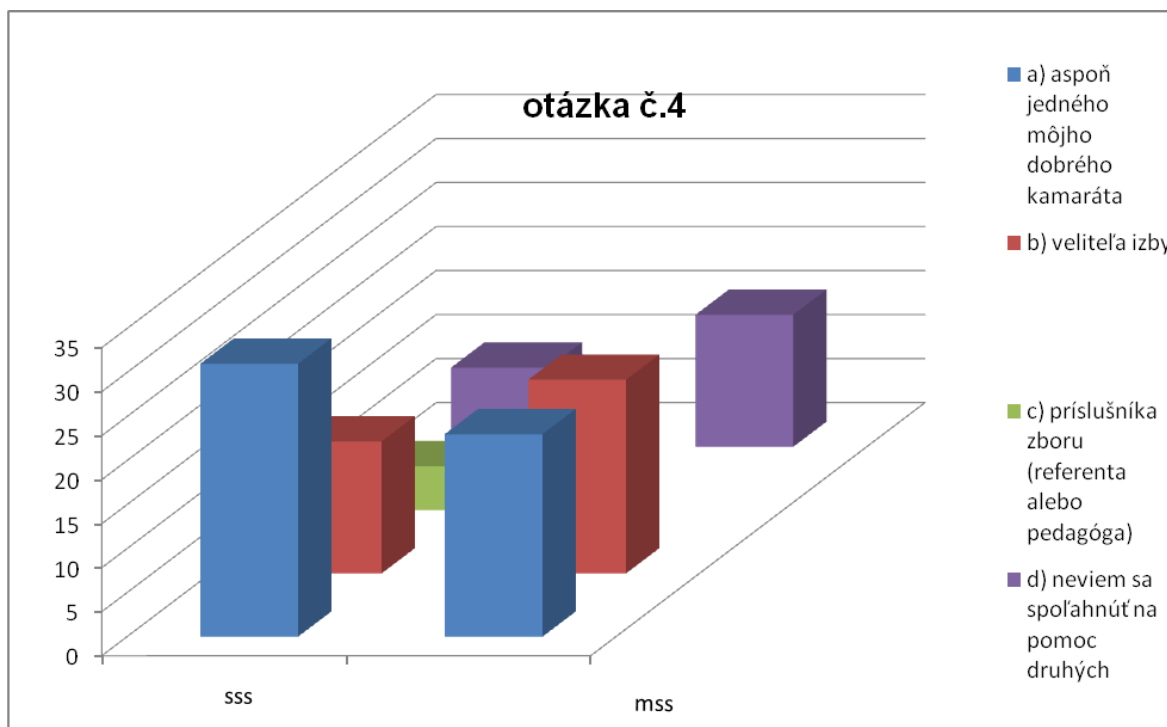

Obrázok č.3

Otázkou č. 4. zisťujeme hľadanie pomoci odsúdeného v konfliktnnej situácii. V tomto prípade si z ponúknutých možností v dotazníku ako najčastejšiu pomoc vybrali pomoc ich dobrého kamaráta. V tejto otázke boli odpovede odsúdených v MSS a odsúdených v SSS podobné. Určitá zhodnosť odpovedí odsúdených MSS a SSS riešenia konfliktu odsúdeného je aj pri druhej možnosti ponúkanej dotazníkom. Približne rovnaký počet z jednej aj druhej skupiny podľa stupňa strázenia odpovedalo, že by hľadalo pomoc u veliteľa izby. Približne rovnaký počet odsúdených uviedlo, že na pomoc druhých sa nevie spoľahnúť. Odsúdení v SSS na rozdiel od MSS dokonca neuviedli ani raz možnosť hľadať pomoc v prípade konfliktu u príslušníka zboru.

4) V prípade konfliktu so spoluodsúdeným na cele sa môžem spoliehať na pomoc:	SSS	MSS	%	
a) aspoň jedného môjho dobrého kamaráta	31	23	51.46	38.18
b) veliteľa izby	15	22	24.9	36.52
c) príslušníka zboru (referenta alebo pedagóga)	5		8.3	0
d) neviem sa spoľahnúť na pomoc druhých	9	15	14.94	24.9

Tabuľka č.4

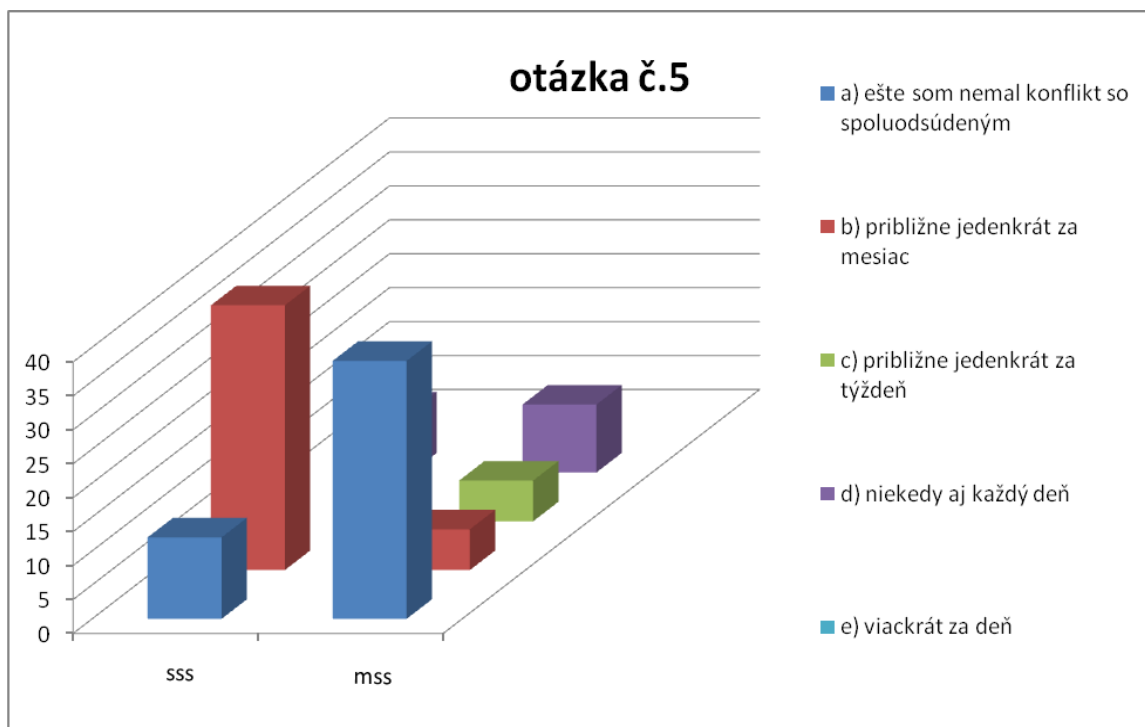

Obrázok č.4

Otázkou č. 5. priamo zisťujeme frekvenciu výskytu konfliktu u odsúdeného. Odpoveďou získame podstatnú informáciu o situačných vzťahoch medzi spoluodsúdenými. Z odpovedí vidno rozdielnosť výskytu konfliktov medzi spoluodsúdenými v MSS a SSS. V tomto prípade sa MSS ukazuje ako prostredie, kde sa konflikty medzi odsúdenými vyskútujú v oveľa menšej miere než v SSS. V SSS naopak väčšia časť odsúdených prichádza do konfliktu aspoň raz mesačne.

5) Ako často sa dostávate do konfliktu medzi spoluodsúdenými?	SSS	MSS	%	
a) ešte som nemal konflikt so spoluodsúdeným	12	38	19.92	63.08
b) približne jedenkrát za mesiac	39	6	64.74	9.96
c) približne jedenkrát za týždeň		6	0	9.96
d) niekedy aj každý deň	9	10	14.94	16.6
e) viackrát za deň			0	0

Tabuľka č.5

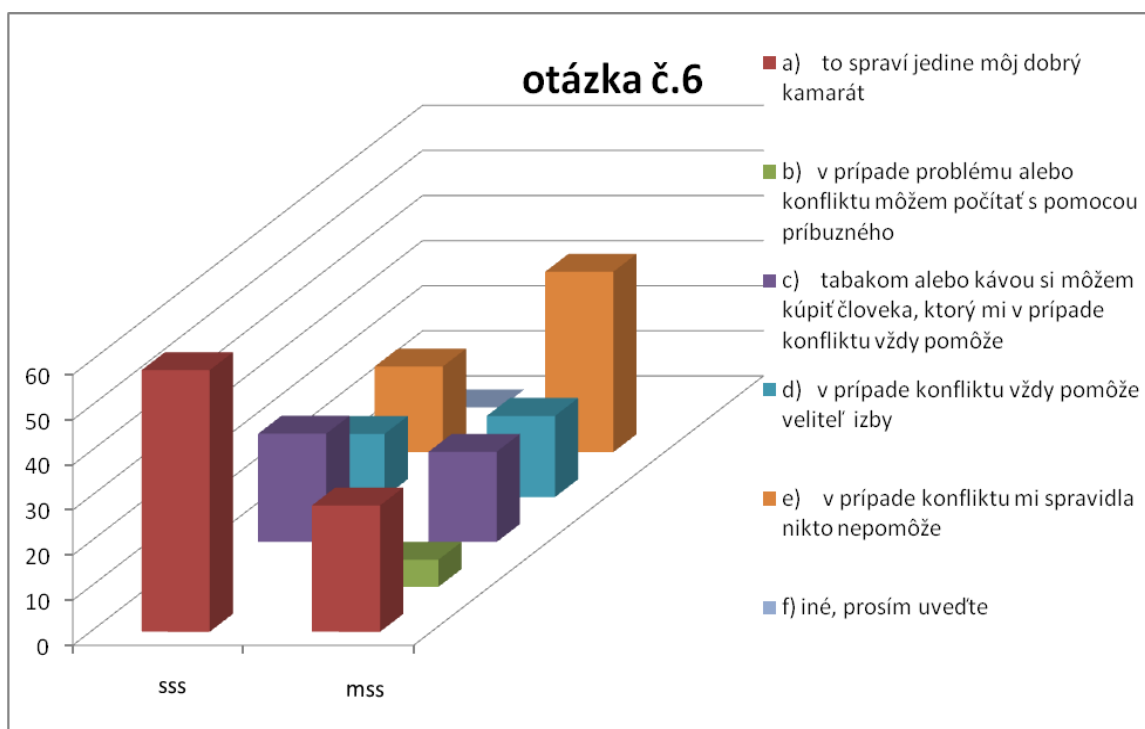

Obrázok č.5

6. otázkou zisťujeme ako odsúdený vníma ochotu spoluodsúdených pomôcť v prípade konfliktu. Odpoveďou na túto otázku získame informáciu o určitom spôsobe riešenia konfliktu v prípade ich vzniku. Odpoveď nám na jednej strane naznačuje východisko riešenia konfliktu odsúdeným a na strane druhej nám zároveň podáva informáciu o útočisku, kde bude odsúdený hľadať pomoc. Poukazuje tým na väzby k okoliu, aké jestvujú o odsúdeného. Či si dokázal vytvoriť vzťahy povrchné plytké, alebo kamarátske až do takej miery, ktoré vytvárajú spojenctvo v prípade hrozby. Výsledky ukazujú, že v MSS existuje viac vzťahov medzi spoluodsúdenými, na ktoré sa dá spoľahnúť aj v prípade konfliktu. Prekvapivé je aj približne zhodné množstvo odpovedí MSS a SSS na možnosť kúpenia si tabakom alebo kávou človeka, ktorý by im v prípade konfliktu pomohol.

6) Myslíte si, že na vašej cele je človek, ktorý je ochotný sa za vás v prípade konfliktu postaviť a pomôcť vám:				
<i>V prípade, ak sa Vám zdá viac z uvedených odpovedí správnych, zakrúžkujte tie, ktoré sú podľa Vás správne.</i>	SSS	MSS	%	
a) to spraví jedine môj dobrý kamarát	58	28	96.28	46.48
b) v prípade problému alebo konfliktu môžem počítať s pomocou príbuzného		6	0	9.96
c) tabakom alebo kávou si môžem kúpiť človeka, ktorý mi v prípade konfliktu vždy pomôže	24	20	39.84	33.2
d) v prípade konfliktu vždy pomôže veliteľ izby	14	18	23.24	29.88
e) v prípade konfliktu mi spravidla nikto nepomôže	19	40	31.54	66.4
f) iné, prosím uveďte			0	0

Tabuľka č.6

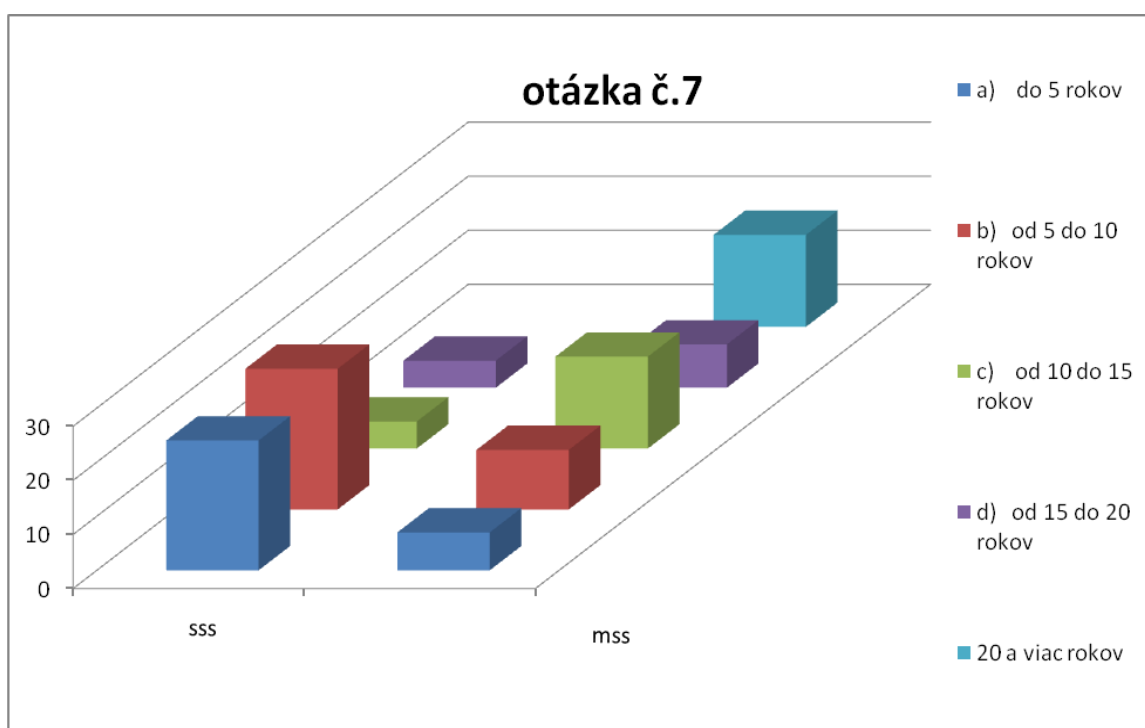
Obrázok č.6

Otázka. č. 7. je zameraná na dobu výkonu trestu odňatia slobody, nakoľko doba počas ktorej sú odsúdený nútení žiť medzi sebou môže byť podstatná na kvalitu utvárania ich vzťahov. Vysledky z dotazníka ukazujú, že najviac odsúdených v MSS má trest v rozpätí od 10 do 15 rokov a odsúdení v SSS má trest odňatia slobody v rozpätí od 5 do 10 rokov. Odsúdení majúci dlhší trest sú si vedomí, že v prostredí veznice stravia väčšiu časť svojho života a preto majú väčší záujem na tom, aby túto časť ich života prežili v čo

najkomfortnejšom prostredí. Je prirodzené, že nikto nechce dlhodobo existovať v konfliktnom prostredí.

7) Aká je dĺžka Vášho trestu odňatia slobody?	SSS	MSS	%	
a) do 5 rokov	24	7	39.84	11.62
b) od 5 do 10 rokov	26	11	43.16	18.26
c) od 10 do 15 rokov	5	17	8.3	28.22
d) od 15 do 20 rokov	5	8	8.3	13.28
20 a viac rokov		17	0	28.22

Tabuľka č.7

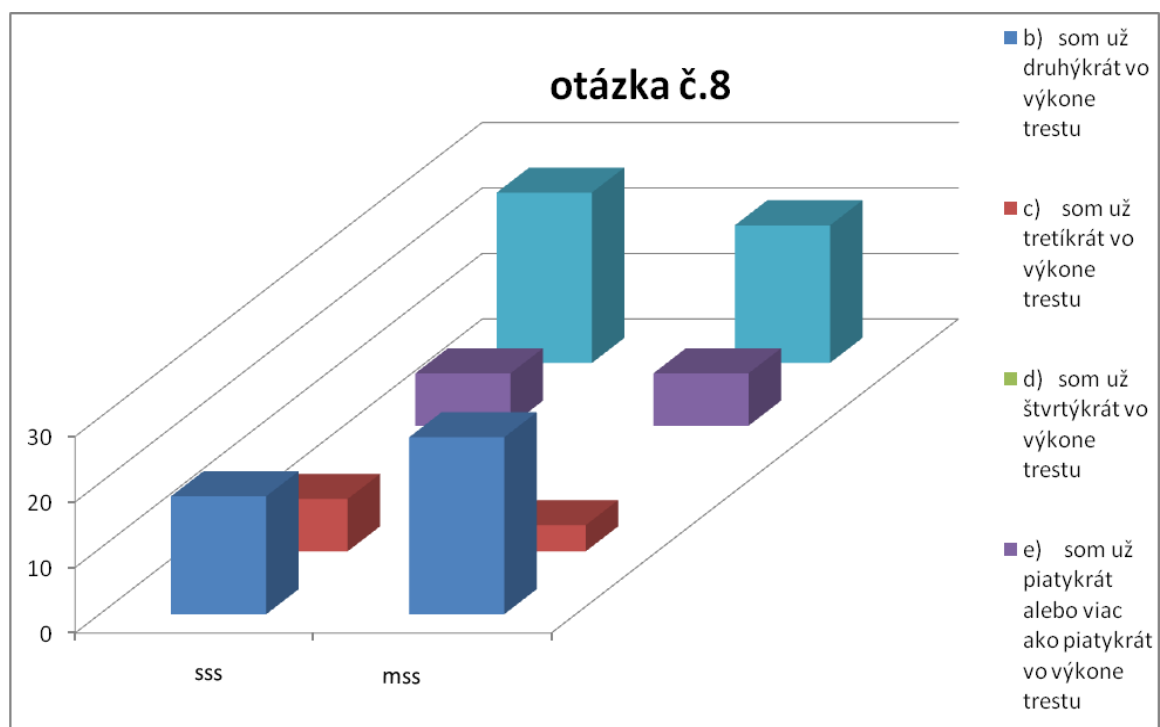
Obrázok č.7

Nasledujúcou 8. otázkou dotazníka sme sa respondentov pýtali koľkokrát už boli odsúdení na výkon trestu odňatia slobody. Cieľom bolo zistiť a porovnať možný vplyv vykonaných („odsedených“) trestov odňatia slobody na vzťahy medzi odsúdenými. Výsledky ukazujú, že i keď existujú odlišnosti zistené v odpovediach na iné otázky dotazníka ohľadne vzťahov medzi odsúdenými, nie je to podmienené počtom vykonaných trestov odňatia slobody. Ako dôkaz tohto tvrdenia poukazujeme na počet odpovedí odsúdených v MSS a v SSS, pričom určitá percentuálna rozdielnosť v počtoch vykonaných trestov odňatia slobody medzi jednotlivými stupňami existuje, ale nie je tak markantná, ako zistené rozdiely v iných odpovediach vypovedajúcich priamo o vzťahoch medzi odsúdenými.

Preto je namieste neprisudzovať počtu vykonaných trestov odňatia slobody významnejší vplyv na kvalitu vzťahov medzi odsúdenými.

8) Koľkokrát ste už bol odsúdený na výkon trestu odňatia slobody?	SSS	MSS	%	
a) som prvýkrát vo výkone trestu	26	21	43.16	34.86
b) som už druhýkrát vo výkone trestu	18	27	29.88	44.82
c) som už tretíkrát vo výkone trestu	8	4	13.28	6.64
d) som už štvrtýkrát vo výkone trestu			0	0
e) som už piatykrát alebo viac ako piatykrát vo výkone trestu	8	8	13.28	13.28

Tabuľka č.8

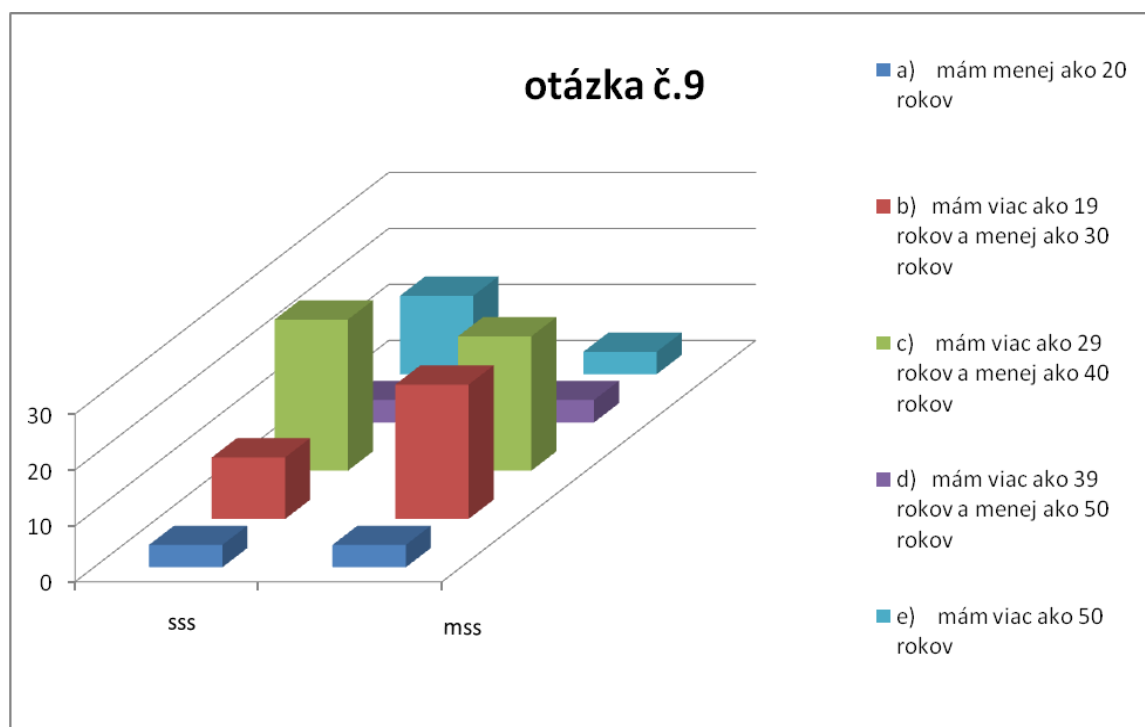
Obrázok č.8

Otázka č. 9. nám umožnila získať údaje o približnom veku respondenta. Spoločne s analyzovaním iných otázok dotazníka, nám získané informácie ponúkajú prehľad o možných vplyvoch na vzťahy odsúdeného. Porovnaním veku a udania počtu ozaj dobrých kamarátov na cele sme zistili akou mierou sa odsúdený dokáže začleniť v kolektíve a teda aké vzťahy má s väčšinou vo svojom okolí. Porovnaním vekového údajá respondenta s udávanou časovou frekvenciou vzniku konfliktu do ktorej je zaangažovaný, získavame informácie o možnom vplyvu veku na častosť výskytu konfliktov medzi odsúdenými. Porovnaním získaných údajov sme zistili, že najväčšie množstvo dobrých

kamarátov uviedla veková skupina b) teda respondenti vo veku v viac ako 19 rokov a menej ako 30 rokov a to ako v MSS tak aj v SSS. Čo sa týka výskytu konfliktov medzi spoluodsúdenými, tak môžeme konštatovať, že najčastejší výskyt konfliktov medzi odsúdenými je vo vekovej kategórii b) teda vo veku viac ako 19 rokov a menej ako 30 rokov fyzického veku.

9) Koľko máte rokov?	SSS	MSS	%	
a) mám menej ako 20 rokov	4	4	6.64	6.64
b) mám viac ako 19 rokov a menej ako 30 rokov	11	24	18.26	39.84
c) mám viac ako 29 rokov a menej ako 40 rokov	27	24	44.82	39.84
d) mám viac ako 39 rokov a menej ako 50 rokov	4	4	6.64	6.64
e) mám viac ako 50 rokov	14	4	23.24	6.64

Tabuľka č.9

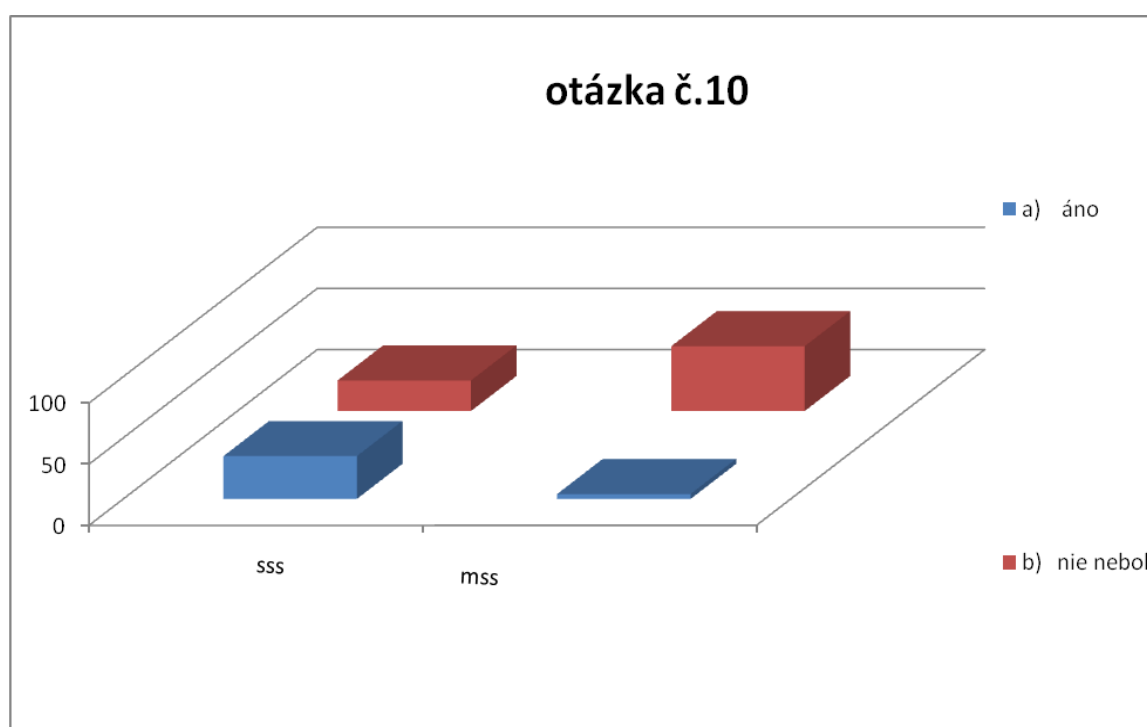
Obrázok č.9

Odpovede na otázku č. 10. nám poukazujú na výskyt kritického momentu vo vzťahoch medzi odsúdenými, ktorý bol riešený aj ako disciplinárne previnenie sa zo strany odsúdeného. Muselo ísť teda o odchýlku v správaní, väčšieho charakteru, hodnotenú ako porušenie zákona. Táto otázka nám zároveň umožňuje získať informácie o nemožnosti vyriešiť konfliktnú situáciu v rámci vlastného konania odsúdeného, ale musela byť riešená treťou osobou a to osobou s disciplinárnou právomocou. Z výsledkov vidno, že najviac konfliktných situácií riešených treťou osobou vzniká v SSS. Naopak v MSS boli odsúdení

disciplinárne riešení len štyrikrát, čo poukazuje na vyššiu schopnosť vyriešenia vzniknutého konfliktu.

10) Boli ste disciplinárne potrestaný za konflikt so spolu odsúdeným?	SSS	MSS	%	
a) áno	35	4	58.1	6.64
b) nie nebol	25	56	41.5	92.96

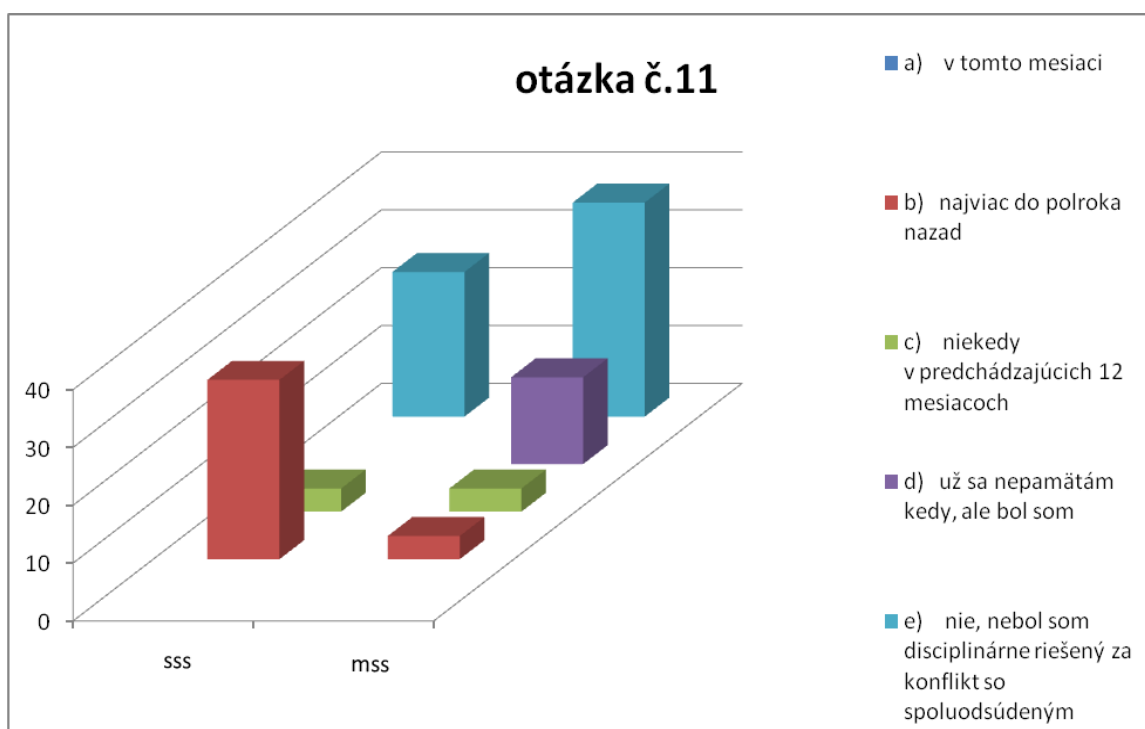
Tabuľka č.10

Otázkou č. 11. zisťujeme obdobie v ktorom sa konflikt vyskytol. Zistený výsledok nám podá informáciu o intenzite výskytu konfliktu medzi odsúdenými. Zo získaných odpovedí vidíme úplne jednoznačne, že väčšina konfliktov sa v SSS odohrala v posledných šiestich mesiacoch. Na rozdiel od odsúdených v MSS sa vyskytli 4 konflikty v období pred vyše šiestimi mesiacmi a ďalšie 4 konflikty v období pred vyše 12 mesiacmi. Môžeme teda tvrdiť, že výsledky ukazujú na častejší výskyt konfliktov medzi odsúdenými v SSS.

11) Vo vypracovaní otázky pokračujte len v prípade ak ste v predchádzajúcej otázke odpovedali kladne !!! Kedy naposledy ste bol disciplinárne potrestaný za konflikt so spoluodsúdeným?	SSS	MSS	%	
a) v tomto mesiaci			0	0
b) najviac do polroka nazad	31	4	51.46	6.64
c) niekedy v predchádzajúcich 12 mesiacoch	4	4	6.64	6.64
d) už sa nepamätám kedy, ale bol som		15	0	24.9
e) nie, nebol som disciplinárne riešený za konflikt so spoluodsúdeným	25	37	41.5	61.42

Tabuľka č.11

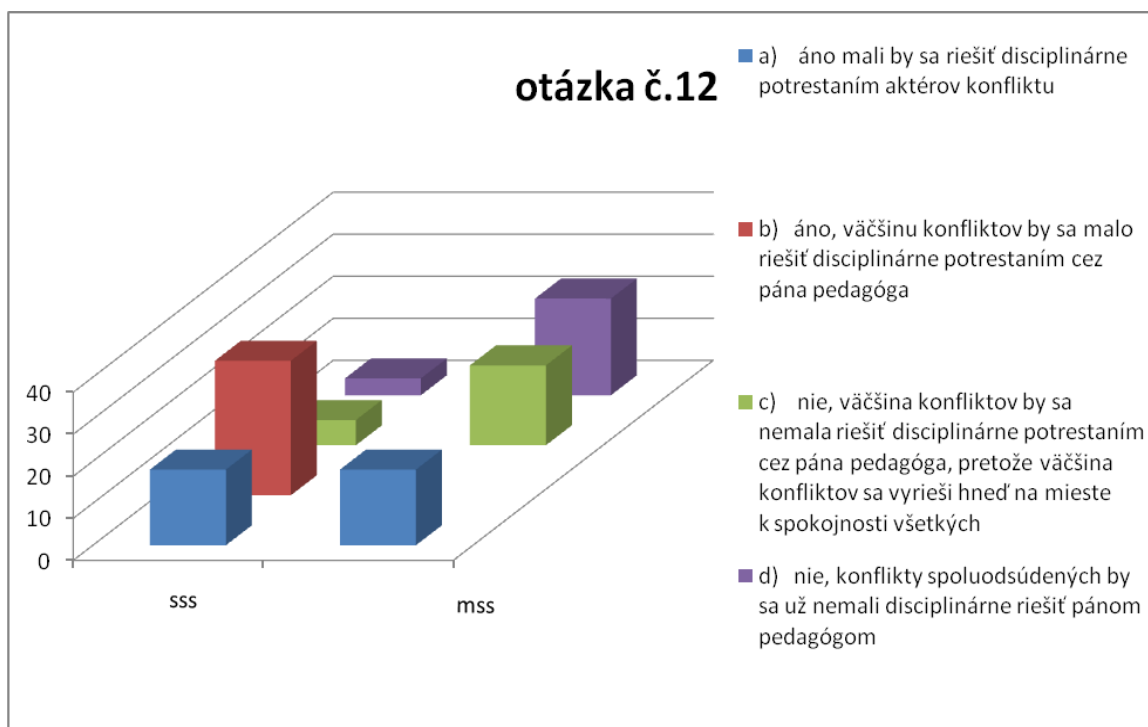

Obrázok č.11

Rozdielne výsledky ohľadne vzniknutých konfliktov sme dostali aj pri otázke č. 12, kde sme sa respondentov pýtali na ich názor na následný disciplinárny postih konfliktu odsúdených. U väčšiny odsúdených zaradených v SSS prevláda názor, aby konflikty boli disciplinárne riešené pedagógom. Odsúdení v MSS sa vo väčšine prípadov zhodli, že konflikty medzi odsúdenými by sa už nemuseli respektíve nemali riešiť cez pedagóga. Z uvedeného vyplýva, že odsúdení v MSS majú lepšie vzťahy medzi sebou ako odsúdení v SSS a svoje problémy sú schopný vo väčšej miere vyriešiť aj sami. Naopak odsúdení v SSS pravdepodobne nie sú schopní zvládnuť vzájomné konflikty medzi sebou bez pomoci pedagóga, čo poukazuje na vyššiu mieru tenzie medzi nimi samými.

12) Myslíte si, že konflikty medzi spoluodsúdenými by sa mali disciplinárne riešiť?	SSS	MSS	%	
a) áno mali by sa riešiť disciplinárne potrestaním aktérov konfliktu	18	18	29.88	29.88
b) áno, väčšinu konfliktov by sa malo riešiť disciplinárne potrestaním cez pána pedagóga	32		53.12	0
c) nie, väčšina konfliktov by sa nemala riešiť disciplinárne potrestaním cez pána pedagóga, pretože väčšina konfliktov sa vyrieši hneď na mieste k spokojnosti všetkých	6	19	9.96	31.54
d) nie, konflikty spoluodsúdených by sa už nemali disciplinárne riešiť pánom pedagógom	4	23	6.64	38.18
iné, prosím uveďte			0	0

Tabuľka č.12

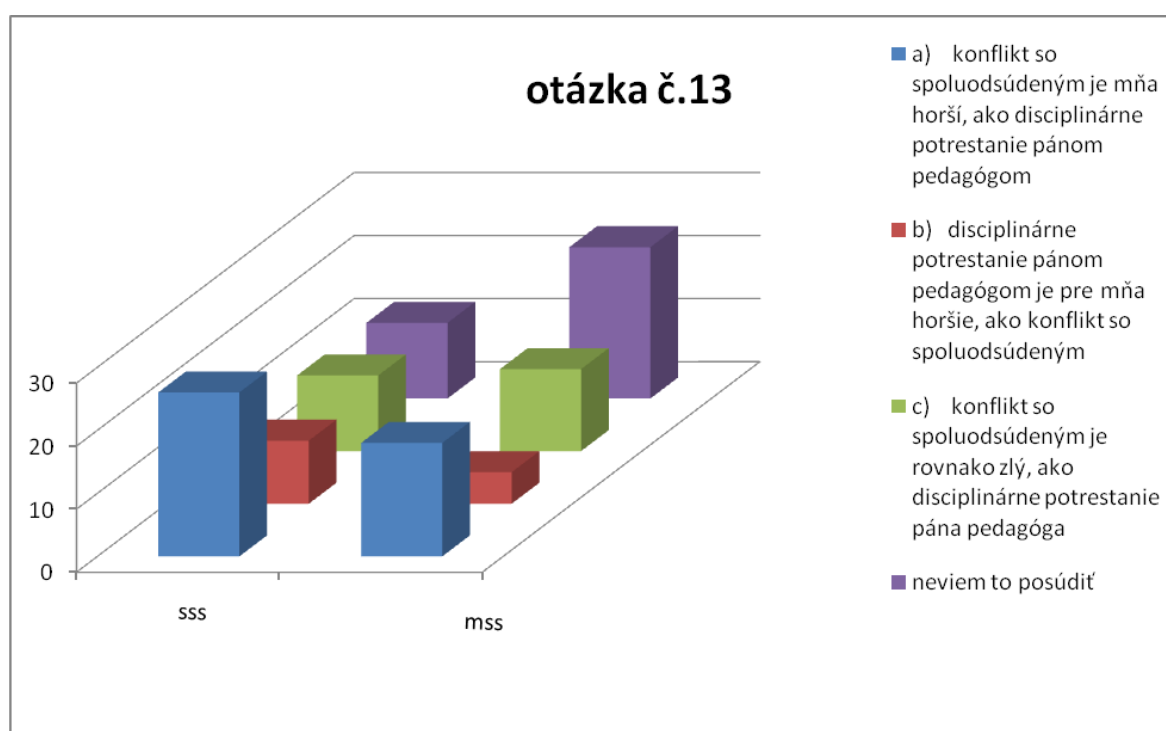
Obrázok č.12

Otázkou č. 13. sme chceli zistiť, ako subjektívne negatívne odsúdený vníma konflikt medzi odsúdenými a disciplinárny trest vyplývajúci z konfliktu. Vo väčšine prípadov sa názor odsúdených v SSS a MSS pri posúdení toho či je pre nich horší trest alebo konflikt, zhodovali, že konflikt je horší. O niečo menšia skupina odsúdených uviedla, že

disciplinárny trest pedagóga vníma rovnako zle ako konflikt so spoluodsúdeným. Najmenšia skupina odsúdených uviedla ako horší disciplinárny trest než konflikt.

13) Čo je pre Vás horšie?	SSS	MSS	%	
a) konflikt so spoluodsúdeným je mňa horší, ako disciplinárne potrestanie pánom pedagógom	26	18	43.16	29.88
b) disciplinárne potrestanie pánom pedagógom je pre mňa horšie, ako konflikt so spoluodsúdeným	10	5	16.6	8.3
c) konflikt so spoluodsúdeným je rovnako zlý, ako disciplinárne potrestanie pána pedagóga	12	13	19.92	21.58
neviem to posúdiť	12	24	19.92	39.84

Tabuľka č.13

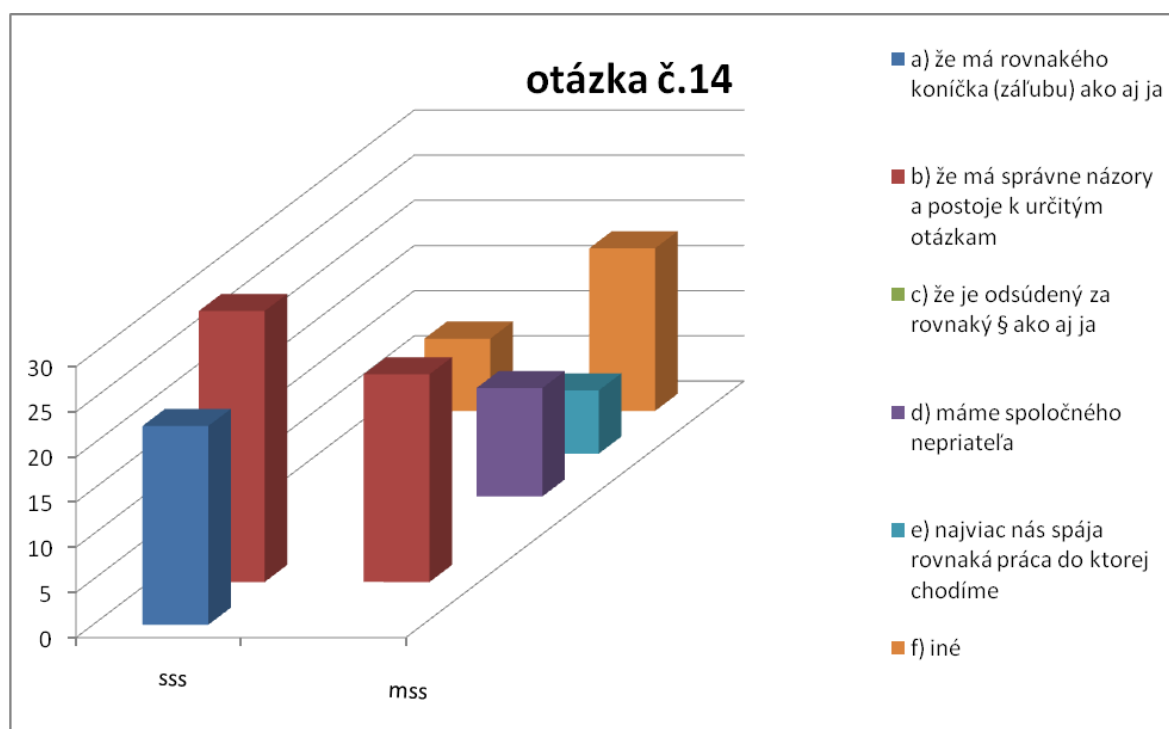

Obrázok č.13

Odpovede na otázku č. 14. nám umožnili získať údaje o tom čo odsúdení oceňujú na svojich kamarátoch. Odpoveďami sme získali informácie o tom, čo upevňuje dobrý vzťah odsúdených vo výkone trestu. Najviac odsúdených si na svojom kamarátovi cení správne názory a postoje. Diametrálny rozdiel medzi odsúdenými v MSS a v SSS sa ukázal v odpovedi a) kde odsúdení v SSS na druhé miesto toho čo si cenia na kamarátovi dali rovnaké záľuby a odsúdení v MSS túto možnosť odpovede vôbec nevyužili.

14) Čo oceňujete najviac na svojom alebo svojich kamarátoch?	SSS	MSS	%	
a) že má rovnakého koníčka (záľubu) ako aj ja	22		36.52	0
b) že má správne názory a postoje k určitým otázkam	30	23	49.8	38.18
c) že je odsúdený za rovnaký § ako aj ja			0	0
d) máme spoločného nepriateľa		12	0	19.92
e) najviac nás spája rovnaká práca do ktorej chodíme		7	0	11.62
f) iné	8	18	13.28	29.88

Tabuľka č.14

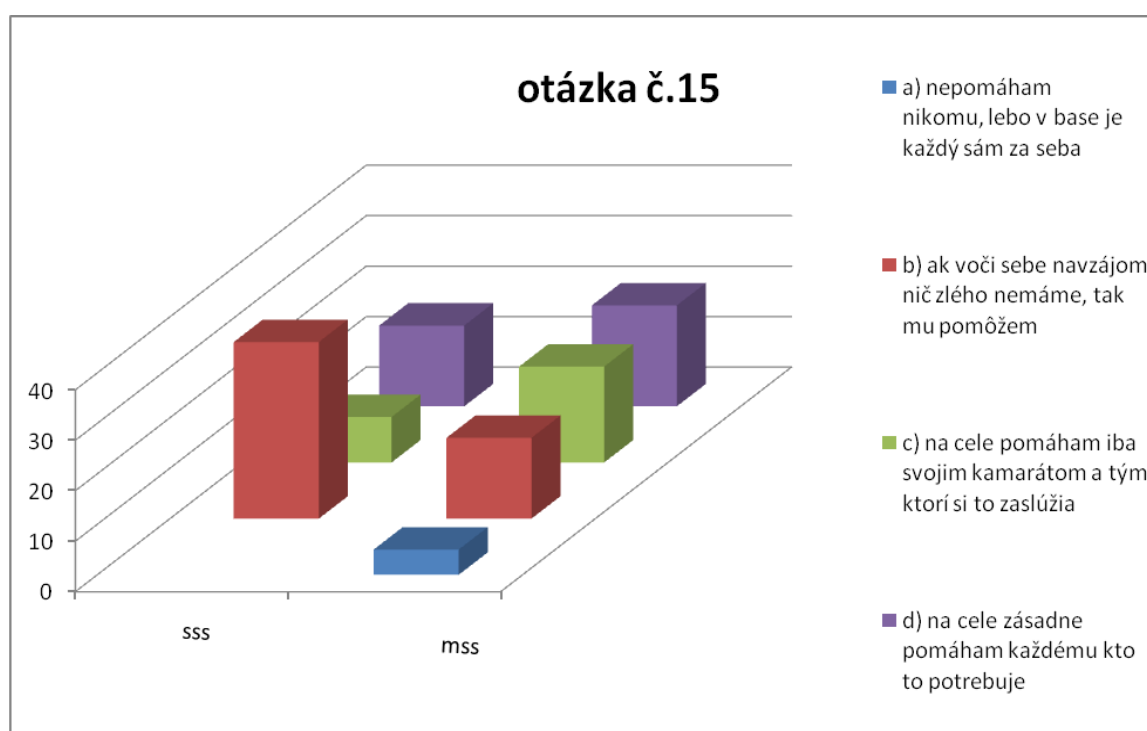

Obrázok č.14

Nasledujúca 15. otázka mala za cieľ zistiť, aký postoj k pomoci druhému odsúdenému majú spoluodsúdení v príslušnom stupni strázenia. Zo zistených výsledkov vidno, že odsúdení sa k pomoci druhému stavajú pozitívne, bez ohľadu na stupeň strázenia. Rozdielnosť medzi jednotlivými stupňami strázenia existuje iba v podmienovaní, za akých okolností sú ochotní pomôcť druhému. V SSS je väčšina odsúdených ochotní pomôcť, to je ale podmienené bezproblémovým vzájomným vzťahom. V MSS sú okrem piatich respondentov všetci ochotní i keď za rozličných podmienok, pomôcť druhému. Odsúdení MSS odpovedali čo do počtov ponúkaných kladných možností odpovede v dotazníku, takmer vyrovnané na tieto možnosti, za ktorých sú ochotní pomôcť.

15) Ak vidíte spoluodsúdeného na cele, ktorý potrebuje s niečím pomôcť tak:	SSS	MSS	%	
a) nepomáham nikomu, lebo v base je každý sám za seba		5	0	8.3
b) ak voči sebe navzájom nič zlého nemáme, tak mu pomôžem	35	16	58.1	26.56
c) na cele pomáham iba svojim kamarátom a tým ktorí si to zaslúžia	9	19	14.94	31.54
d) na cele zásadne pomáham každému kto to potrebuje	16	20	26.56	33.2

Tabuľka č.15

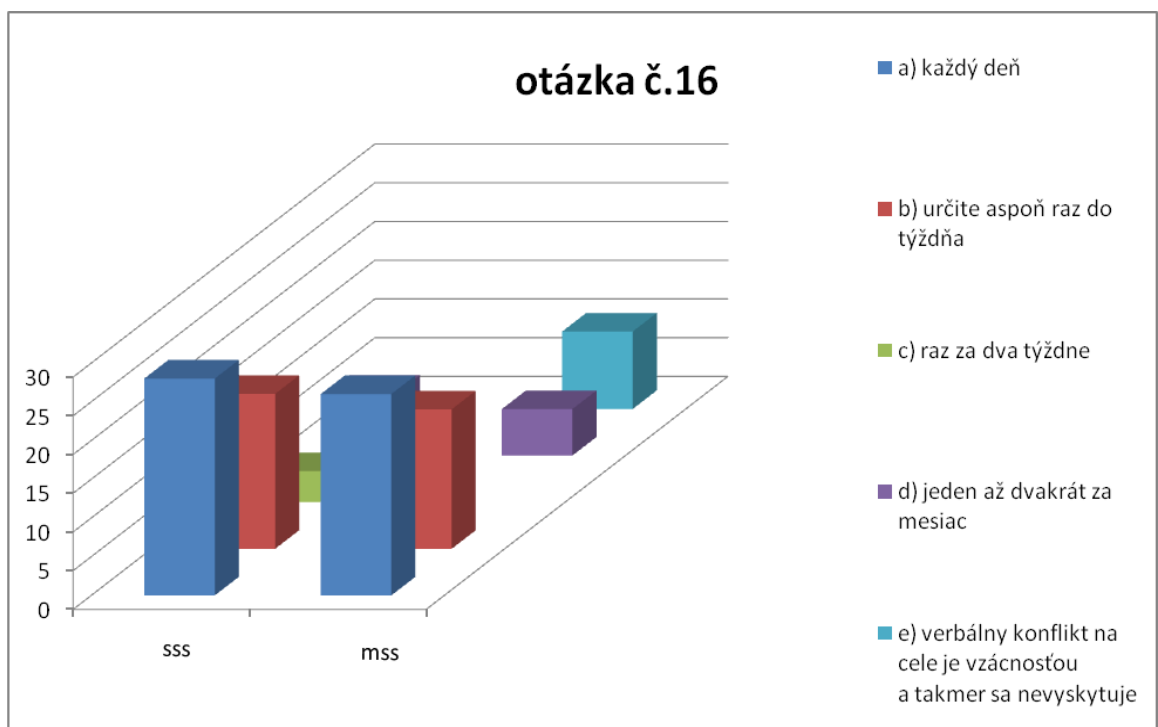

Obrázok č.15

V súvislosti so zisťovaním jestvujúcich vzťahov a prostredia, kde sa tieto vzťahy formujú medzi odsúdenými, bola položená aj otázka č. 16. Jej úlohou bolo zistiť, aké časté je konfliktné verbálne prostredie odsúdeného. Najväčší počet respondentov označilo odpoveď a) teda, že verbálne konflikty v podobe slovného vyhrážania sa, alebo slovných provokácií a nadávaní si, sa vyskytujú každý deň. Pri odpovedaní na túto otázku sa dosiahli podobné počty odpovedí medzi jednotlivými stupňami strázenia, čo v konečnom dôsledku signalizuje častý výskyt animozity vo vzájomnej interakcii. Taktiež pri odpovedí b) dotazníka t.j. „aspoň raz do týždňa“, túto odpoveď označila druhá najpočetnejšia respondentov z oboch stupňov strázenia. Zo zistených odpovedí musíme konštatovať, že prostredie, v ktorom sa odsúdení na cele nachádzajú je preexponované vzájomnými nezhodami.

16) Ako často sa na cele vyskytujú verbálne konflikty (slovné vyhrážanie sa, slovné provokácie a nadávanie si)?	SSS	MSS	%	
a) každý deň	28	26	46.48	43.16
b) určite aspoň raz do týždňa	20	18	33.2	29.88
c) raz za dva týždne	4		6.64	0
d) jeden až dvakrát za mesiac	8	6	13.28	9.96
nevyskytuje		10	0	16.6

Tabuľka č.16

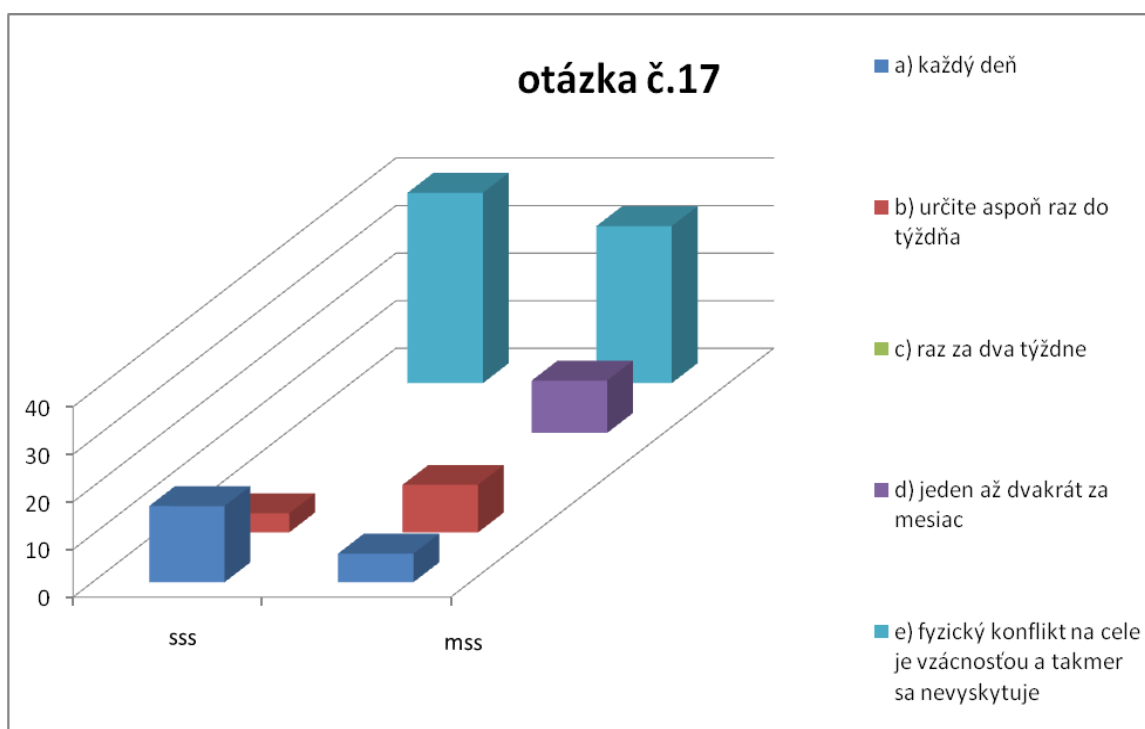
Obrázok č.16

Obdobne ako otázka dotazníka č. 16. bola mierená aj otázka č. 17. a to s cieľom zistiť všeobecne frekvenciu výskytu fyzického konfliktu na cele. Keďže predchádzajúca otázka zisťuje intenzitu verbálneho konfliktu na cele, touto otázkou zisťujeme frekvenciu výskytu fyzického konfliktu. Zistené výsledky nám ponúkajú možnosť zistiť istý vývoj riešenia konfliktných vzťahov na cele jednotlivých stupňov stráženia. Väčšina respondentov v SSS sa o fyzickom konflikte na cele, vyjadruje ako o niečom čo sa vyskytuje v malej miere. Avšak pri zohľadnení výsledkov z predchádzajúcej 16. otázky, za predpokladu, že fyzickému konfliktu logicky predchádzal verbálny konflikt, dostaneme výsledok popisujúci istú výslednicu všeobecného vývinu konfliktu v medziľudských vzťahoch na cele. Porovnaním vidíme, že v SSS sedem respondentov označilo verbálny konflikt ako

každodenný a štyria respondenti označili ako každodenný aj fyzický konflikt. V MSS označili ako každodenný verbálny konflikt štyria respondenti a v nasledujúcej odpovedi označili fyzický každodenný konflikt dvaja respondenti. Z výsledkov vyplýva, že v MSS na rozdiel od SSS nedochádza k tak častým fyzickým stretom pri riešení vzájomných problémov.

17) Ako často sa na cele vyskytujú fyzický konflikty (facka, buchnát, bitka)?	SSS	MSS	%	
a) každý deň	16	6	26.56	9.96
b) určite aspoň raz do týždňa	4	10	6.64	16.6
c) raz za dva týždne			0	0
d) jeden až dvakrát za mesiac		11	0	18.26
e) fyzický konflikt na cele je vzácnosťou a takmer sa nevyskytuje	40	33	66.4	54.78

Tabuľka č.17

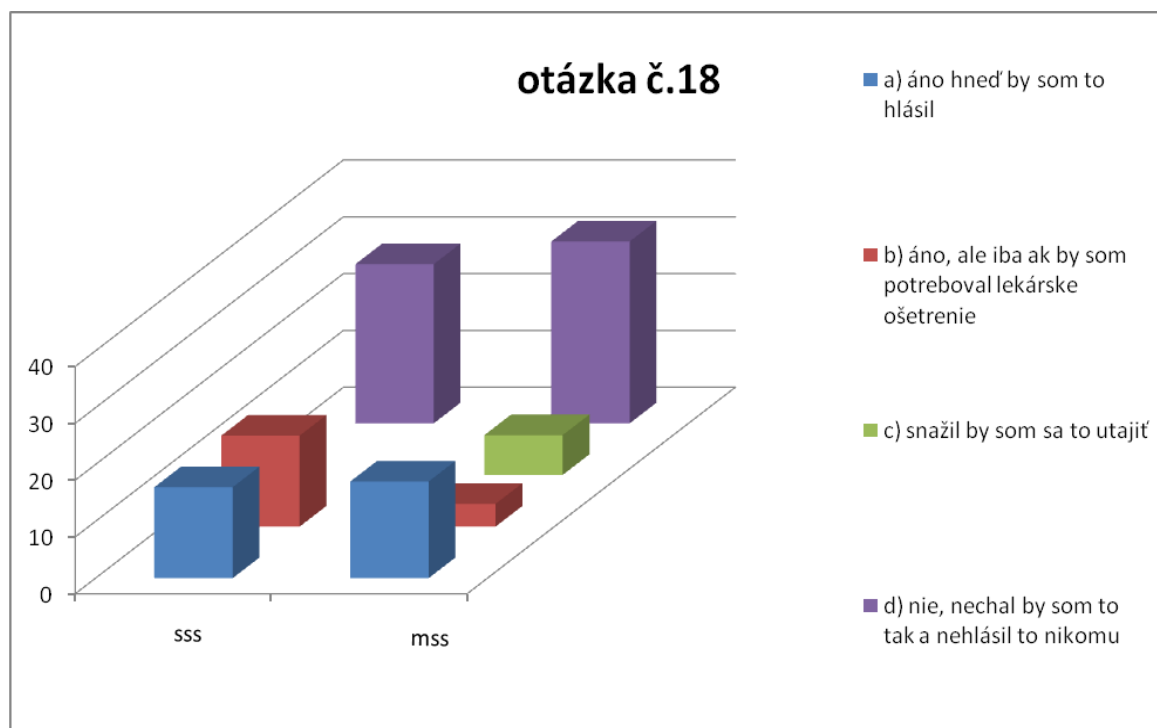
Obrázok č.17

Cieľom otázky č. 18 bolo zistiť reakciu odsúdeného na kritický moment vo vzťahu k spoluodsúdenému. Jednalo sa fyzický konflikt, ktorého by respondent bol účastníkom. Najpočetnejší počet odpovedí sme získali na možnosť d) dotazníka, teda že konflikt by nehlásili a nechali by to tak. Pri výbere tejto možnosti odpovede musíme konštatovať zhodný počet odpovedí odsúdených zaradených v MSS a aj v SSS. Kritická situácia

v podobe fyzického stretu odsúdených, pre väčšinu respondentov nepredstavuje situáciu až tak neúnosnú, žeby boli nútení utiekať sa k hľadaniu pomoci u autority v podobe príslušníka zboru. Najmenší počet respondentov by sa konflikt snažilo utajiť a približne rovnakí počet respondentov v MSS a v SSS by konflikt hneď hlásilo.

18) Išli by ste sa priznať príslušníkovi zboru, keby ste sa stali účastníkom fyzického konfliktu zo spoluodsúdeným?	SSS	MSS	%	
a) áno hneď by som to hlásil	16	17	26.56	28.22
b) áno, ale iba ak by som potreboval lekárske ošetrovanie	16	4	26.56	6.64
c) snažil by som sa to utajiť		7	0	11.62
d) nie, nechal by som to tak a nehlásil to nikomu	28	32	46.48	53.12

Tabuľka č.18

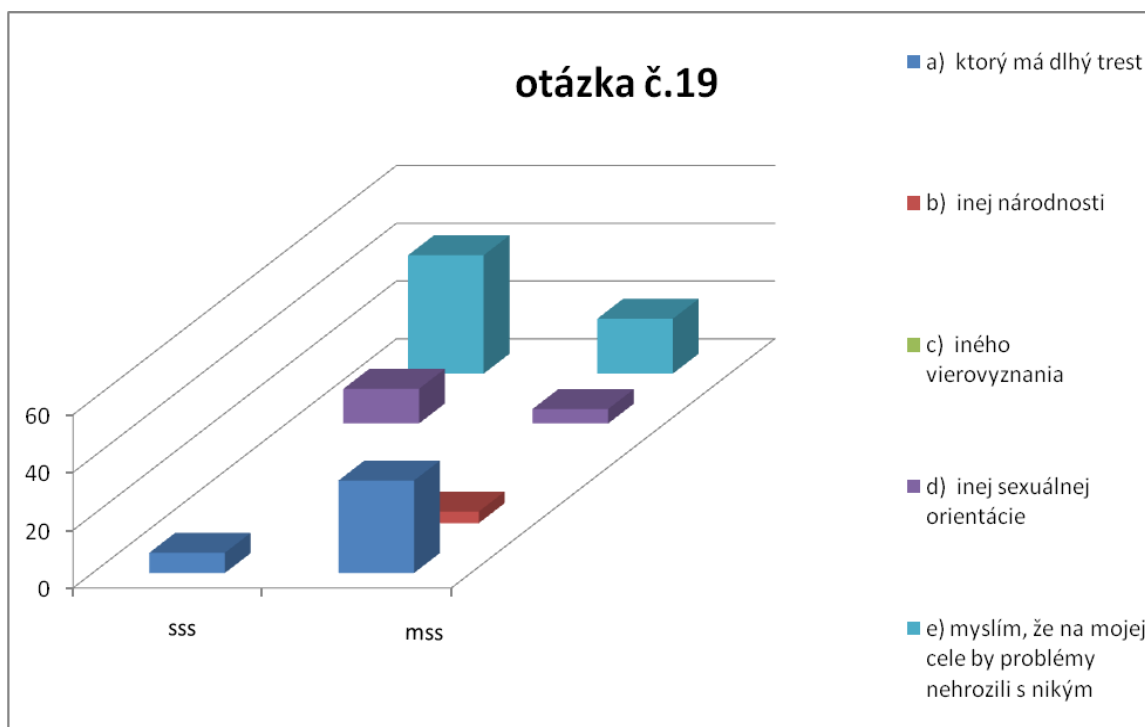
Obrázok č.18

Otázka č. 19 je naopak zameraná nie na hľadanie riešenia zvládania konfliktnej situácie, ale na existenciu subjektívneho názoru respondenta ohľadne predchádzania možného konfliktu na cele. Respondenti mali na výber možnosť určiť istú skupinu odsúdených, o ktorej sú presvedčení, že môže zhoršovať vývoj a kvalitu vzťahov na cele. Najpočetnejšie vyberaná odpoveď odsúdených v MSS a taktiež v SSS znela, že na ich cele by problémy v podobe konfliktov nehrozili s nikým. Dlhý trest odsúdeného, ako možné

negatívum podpisujúce sa na kvalite vzťahu označil rovnaký počet odsúdených zaradených ako v MSS, tak aj v SSS. Zhodne môžeme taktiež konštatovať, že žiadny respondent neoznačil vierovyznanie, ako dôvod možného vzniku konfliktu. Rozdielnosť odpovedí ale vidno v odpovedi b) dotazníka, kde druhá najpočetnejšia skupina odsúdených zaradených v SSS označili inú národnosť odsúdeného, ako dôvod ktorý sa môže negatívne podpísať pod kvalitu vzťahov na cele. Odsúdení v MSS túto možnosť odpovede nevyužili ani raz. Respondenti zaradení v MSS, ako druhú najpočetnejšiu odpoveď a respondenti zaradení v SSS ako tretiu v poradí čo do počtu odpovedí, vybrali ako pravdepodobnú možnosť zhoršenia kvality vzťahov na cele, skupinu odsúdených s inou sexuálnou orientáciou.

19) Koho by ste si v záujme predchádzania konfliktu radšej neubytovali na cele?	SSS	MSS	%	
a) odsúdeného ktorý má dlhý trest	7	32	11.62	53.12
b) odsúdeného inej národnosti		4	0	6.64
c) odsúdeného iného vierovyznania			0	0
d) odsúdeného inej sexuálnej orientácie	12	5	19.92	8.3
e) myslím, že na mojej cele by problémy nehrozili s nikým	41	19	68.06	31.54

Tabuľka č.19

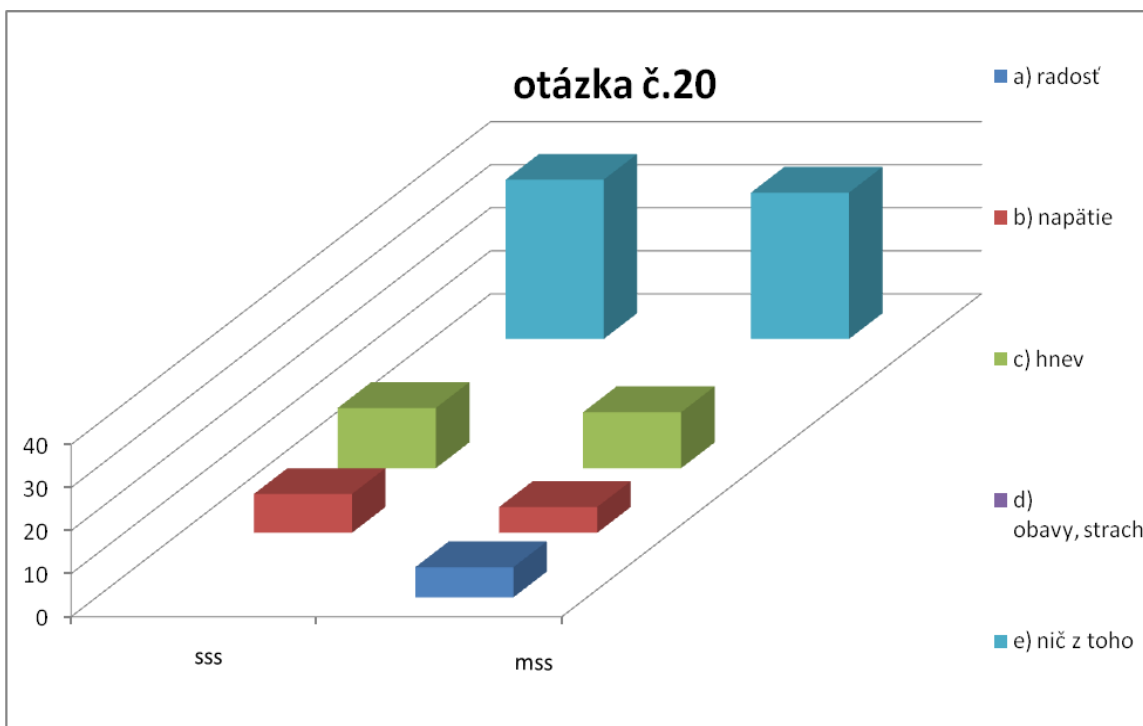

Obrázok č.19

Nasledujúcou otázkou č. 20 dotazníka, sme sa pokúsili zistiť prevládajúce pocity po zobudení sa na cele odsúdených. Ak by boli vzájomné vzťahy značne vyhrotené, respondenti by primerane reagovali a označili by odpovede vyjadrujúce emócie zodpovedajúce jestvujúcej vyhrotenej atmosfére. Medzi respondentmi v SSS sa dokonca našli takí, ktorí na otázku čo prežívajú počas výkonu trestu, keď sa zobudia v nedeľu ráno na cele, odpovedali že pociťujú radosť. Malý počet respondentov v SSS a v MSS stráženia odpovedali, že cítia napätie alebo hnev, nikto ale neoznačil možnosť v dotazníku poukazujúcu na strach či obavy. Najväčšia skupina označila ako správnu odpoveď možnosť, že nepociťujú žiadnu z ponúknutých možností v dotazníku. Z dosiahnutých výsledkov môžeme usudzovať, že samotné vzťahy na cele nie sú zlé až do takej miery, žeby sa u spoluodsúdených prejavovali obavy a strach. Zároveň získavame určité mantinely vývoja vzťahov na cele, za ktoré sa spravidla nedostávajú vzťahy na cele medzi odsúdenými. Aj keď sa konflikty na cele vyskytujú, spravidla neprerastajú až do takej miery, žeby hraničili so strachom či obavou.

20) Čo vnútorne pociťujete – prežívate, keď sa zobudíte v nedeľu ráno na cele?	SSS	MSS	%	
a) radosť		7	0	11.62
b) napätie	9	6	14.94	9.96
c) hnev	14	13	23.24	21.58
d) obavy, strach			0	0
e) nič z toho	37	34	61.42	56.44
f) iné, prosím uveďte			0	0

Tabuľka č.20

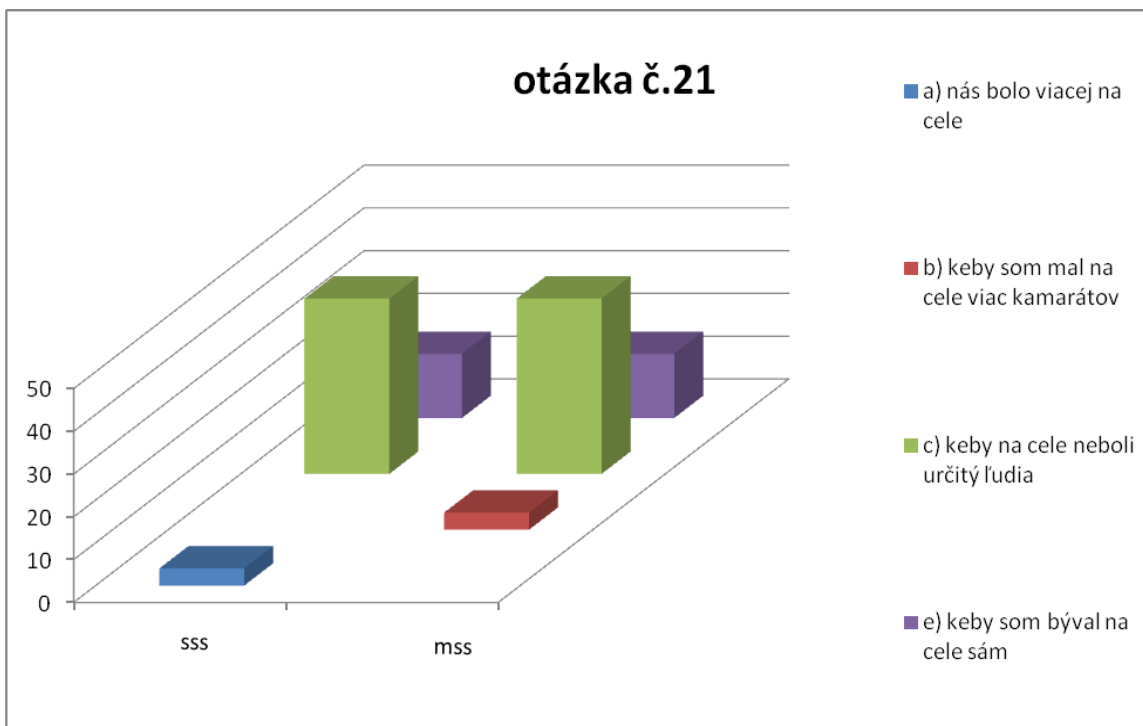

Obrázok č.20

Otázkou dotazníka č. 21. sme pýtali, čo by podľa respondentov spríjemnilo výkon trestu na cele. Odpovede sú mierené na existenciu určitej škály jestvujúcich vzťahov v cele a predstavujú istý kľúč umožňujúci spoznať nielen možnosti spríjemnenia výkonu trestu v otázke vzťahov na cele, ale hlavne nám poukazujú na respondentmi nepriamo označené negatíva podpisujúce sa na vzťahoch v cele. Z odpovedí vidno, že drvivá väčšina respondentov nestojí o väčší počet ľudí na cele, ani o väčší počet kamarátov. Druhou najpočetnejšou skupinou respondentov v MSS ako aj v SSS označili, že by im bolo lepšie osamote na cele. Najväčší počet odpovedí odsúdených zaradených v maximálnom stupni stráženia a aj v strednom stupni stráženia označili odpoveď, v ktorej sa vyjadrujú, že ich výkon trestu by bol znesiteľnejší, keby na cele neboli ubytovaní určití ľudia. Z odpovedí môžeme teda konštatovať, že respondenti pokladajú za najväčší zdroj negatívne sa podpisujúci na kvalite vzťahov na cele, prítomnosť určitých jednotlivcov a nie nedostatok kamarátov.

21) Myslíte si, že Váš výkon trestu na cele by bol príjemnejší keby:	SSS	MSS	%	
a) nás bolo viacej na cele	4		6.64	0
b) keby som mal na cele viac kamarátov		4	0	6.64
c) keby na cele neboli určití ľudia	41	41	68.06	68.06
e) keby som býval na cele sám	15	15	24.9	24.9
f) iné, prosím uveďte			0	0

Tabuľka č.21

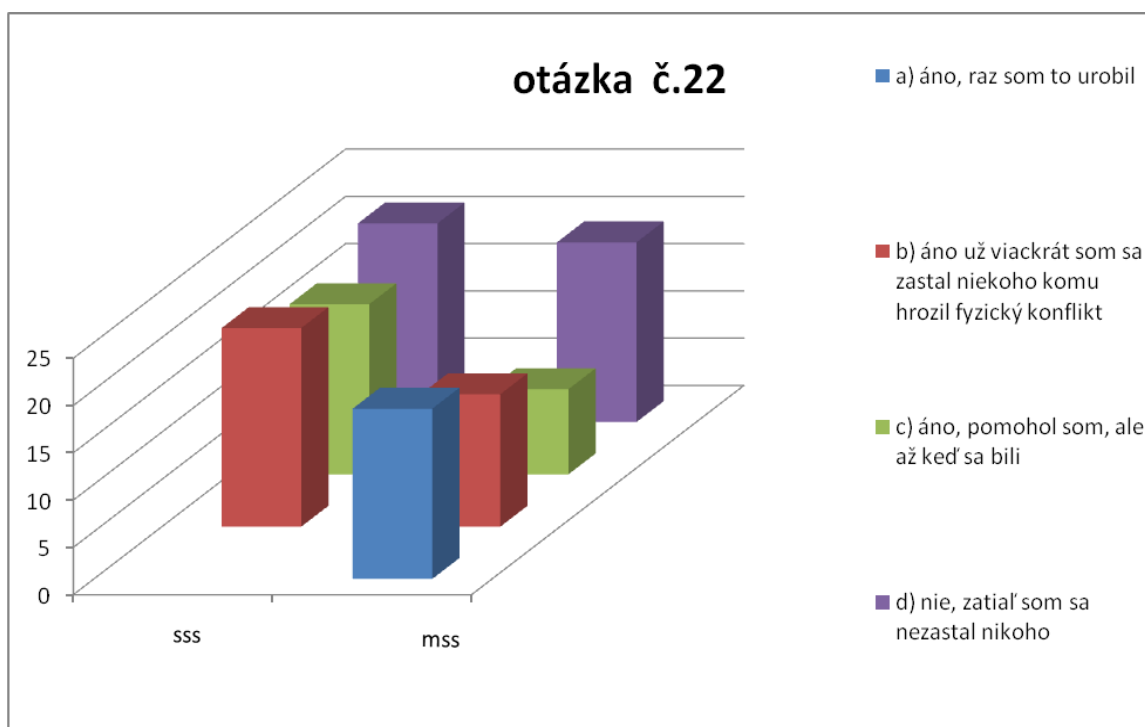

Obrázok č.21

Zachovanie sa odsúdeného, ktorý vidí hrozbu fyzického konfliktu medzi inými odsúdenými sme skúmali otázkou č. 22. dotazníka. Odpoveď respondenta nám poskytuje možnosť dozvedieť sa o vnímaní vyhrotenej situácii na cele medzi inými odsúdenými než respondentom. Dáva nám informácie o prístupe respondenta ku konfliktu na cele, či je aktívny ešte pred samotným vyhrotením situácie, alebo až počas samotného fyzického konfliktu alebo je v takejto situácii pasívny a nestranný. Z odpovedí respondentov zaznamenaných v tabuľke vidno, že väčšine odsúdeným konflikt na cele nie je ľahostajný a určitým spôsobom zareagovali. Rozdiel vidno medzi odsúdenými v strednom stupni stráženia, z ktorých najpočetnejšia skupina odpovedala, že áno, raz to už urobili. Odsúdení v maximálnom stupni stráženia naopak túto možnosť odpovede nevyužili ani raz, čo môže byť spôsobené aj tým, že vzhľadom na svoj stupeň stráženia majú dlhší trest a teda je predpoklad, že sa do podobnej situácie dostali už viackrát. Tento náš predpoklad je potvrdený aj tým, že najpočetnejšia skupina odsúdených v maximálnom stupni stráženia na túto otázku odpovedala, že sa už viackrát zastali niekoho komu hrozil fyzický konflikt. Približne jedna tretina odsúdených v strednom stupni stráženia, tak aj v maximálnom stupni stráženia uviedli, že zatiaľ sa nezastali nikoho pred hroziacim fyzickým konfliktom odsúdených.

22) Už ste sa niekedy zastali odsúdeného, ktorému hrozil iný odsúdený fyzickým konfliktom?	SSS	MSS	%	
a) áno, raz som to urobil		18	0	29.88
b) áno už viackrát som sa zastal niekoho komu hrozil fyzický konflikt	21	14	34.86	23.24
c) áno, pomohol som, ale až keď sa bili	18	9	29.88	14.94
d) nie, zatiaľ som sa nezastal nikoho	21	19	34.86	31.54

Tabuľka č.22

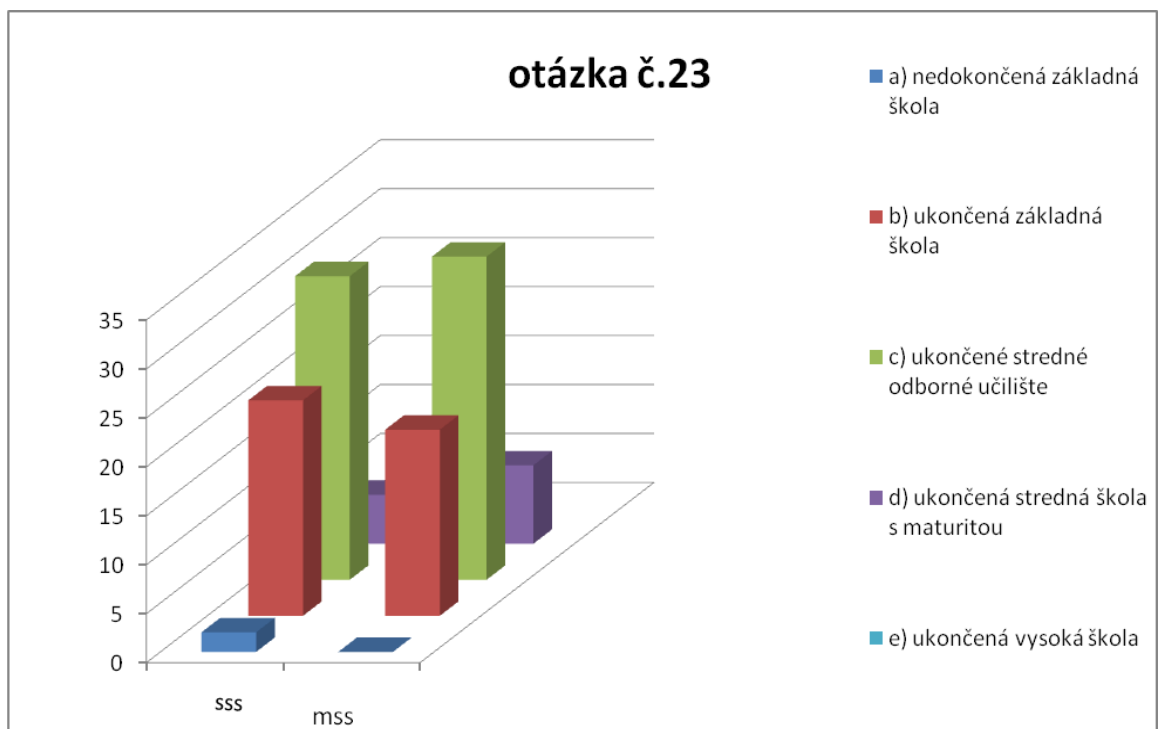

Obrázok č.22

Posledná otázka dotazníka č. 23. je zameraná na dosiahnuté vzdelanie respondentov. Z odpovedí vidno, že najpočetnejšia skupina respondentov má ukončené stredné odborné učilište. Ukončené vysokoškolské vzdelanie nemá ani jeden respondent. Rozdiel medzi odsúdenými v maximálnom stupni stráženia a odsúdenými v strednom stupni stráženia vidno v nedokončenom základnom vzdelaní. Túto možnosť odpovede si totiž vybrali 2 respondenti spomedzi odsúdených v strednom stupni stráženia, odsúdení v maximálnom stupni stráženia túto možnosť odpovede nezvolili ani raz. Stupeň dosiahnutého vzdelania odsúdených medzi jednotlivými stupňami stráženia v zostávajúcich možnostiach odpovede nie je nijako prehnane diametrálne odlišný. Výsledky sú pre porovnanie uvedené v tabuľke.

23) Aké je vaše dosiahnuté vzdelanie	SSS	MSS	%	
a) nedokončená základná škola		10	0	16.6
b) ukončená základná škola	22	13	36.52	21.58
c) ukončené stredné odborné učilište	31	25	51.46	41.5
d) ukončená stredná škola s maturitou	7	12	11.62	19.92
e) ukončená vysoká škola			0	0

Tabuľka č.23

Obrázok č.23

5. ODPORÚČANIA PRE PRAX

Priority pri riešení problémových vzťahov medzi odsúdenými:

Riešenie problémových vzťahov medzi odsúdenými si vyžaduje vôľu, odvahu, víziu multikultúrnosti, vzhľadom na to, že sa vo výkone trestu nachádzajú odsúdení, ktorí boli odsúdení za najzávažnejšie trestné činy.

Aktivity by mali byť zamerané:

- vzdelávanie odsúdených na rôznych úrovniach vzdelávacieho systému pretože čím výchova ide ruka v ruke so vzdelaním,
- formovanie pozitívnych postojov formou sociálnych výcvikov prostredníctvom pedagógov a psychológov,
- komunikačné výcviky zamerané na konštruktívne zvládanie konfliktov,
- prostredníctvom záujmových aktivít a krúžkov odsúdených viesť k vlastnej zodpovednosti za svoje ďalšie činy,
- veľmi dôležité je aj snažiť sa odsúdených zaradiť do pracovného procesu, či už formou rôznych brigád v rámci ústavu, alebo priamo zaradiť odsúdených na pracoviská v ústave, kde získajú príležitosť spoločne kooperovať,
- odsúdení, ktorí nepracujú, ale i odsúdení zaradení do práce by mali mať rôzne aktivity vo voľnom čase, odsúdeným to pomôže odreagovať sa od rušivých elementov, ktoré na nich vplývajú počas výkonu trestu,
- azda najdôležitejšie pre plynulý priebeh výkonu trestu sú vzťahy s vonkajším svetom, neustály kontakt s najbližšou rodinou či už formou korešpondencie, balíkovou alebo najideálnejšou formou, ktorou sú návštevy,

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo poskytnúť základné informácie o vzťahoch odsúdených zaradených vo výkone trestu v maximálnom a v strednom stupni stráženia. Bežný človek nemá reálnu skúsenosť so životom a vzťahmi, ktoré sú za väzenskými múrmi a vnímanie tejto reality absorbuje skreslene neraz len cez televíznu obrazovku.

Táto práca ponúka pohľad na špecifickú oblasť života odsúdených a to na ich vzťahy. V práci sme zámerne použili prieskumnú vzorku odsúdených zaradených v dvoch rozdielnych stupňov stráženia. Jedná sa o maximálny stupeň stráženia, do ktorého sa zaraďujú odsúdený za ťažšie trestné činy, alebo ktorí sú opakovane vo výkone trestu. Do stredného stupňa stráženia sa zaraďujú odsúdení za menej závažné úmyselné trestné činy. Vďaka možnosti skúmať odpovede odsúdených zaradených v jednotlivých stupňoch stráženia na vopred sformulované otázky, získame jasnejšiu predstavu o problematike vzťahoch medzi odsúdenými.

Pri spracovávaní tejto práce sme sa stretli s niekoľkými prekážkami. Prvou bolo to, že literatúry v knižniciach s touto problematikou a navyše s novými údajmi je žalostne málo. Niektoré publikácie mali 10 – 20 rokov a informácie v nich boli do veľkej miery skreslené, čo bolo dané bývalým režimom. Druhou prekážkou bolo nízka vzdelanostná úroveň niektorých odsúdených, kvôli ktorej neboli schopní prečítať dotazník. Z tohto dôvodu boli akceptované len vrátené a vyplnené dotazníky.

Prvou skúmanou hypotézou tejto práce bolo potvrdiť, respektíve nepotvrdiť lepšiu kvalitu vzťahov medzi odsúdenými v maximálnom stupni stráženia oproti odsúdenými v strednom stupni stráženia. V dotazníku slúžiacemu pre tieto účely boli uvedené otázky, ktoré priamo skúmali „ovzdušie“ ohľadne vzťahov na cele, v ktorých odsúdení žijú počas výkonu trestu odňatia slobody. Rozdielnosť medzi respondentmi zaradenými v maximálnom stupni stráženia a v strednom stupni stráženia bola evidentná už pri odpovedi na prvú otázku dotazníka, kde jedine respondenti z maximálneho stupňa stráženia dokázali vnímať vzťahy

na cele ako výborné. Zároveň ale viac respondentov zaradených v tomto stupni stráženia než v strednom stupni stráženia, poukázalo na skutočnosť potrebnosti pedagóga na cele pri zvládaní problémov na cele. Istá skupina respondentov zaradených v maximálnom stupni stráženia síce tvrdí, že je občas potrebná pomoc pedagóga, ale samotný fakt doslova nulového spoliehania (otázka dotazníka č. 4) sa na príslušníka zboru pri zvládaní problémových situácií na cele, poukazuje na vnútorný konflikt respondentov. Získané informácie nás vedú k domnienke, že pod menší výskyt disciplinárnych trestov za konflikt medzi spoluodsúdenými na cele, môže stáť neochota informovať príslušníkov zboru o vzniku konfliktu na cele. Za pomoci dotazníka sme skúmali aj počet kamarátov respondenta, čo nám dáva vlastne informáciu o existencii výborných vzťahov medzi odsúdenými. Z výsledkov vyplýva, že odsúdení zaradení v maximálnom stupni stráženia majú menší počet kamarátskych vzťahov medzi sebou na cele ako respondenti zo stredného stupňa stráženia. Taktiež v prípade konfliktu vychádza väčší počet respondentov zaradených v maximálnom stupni stráženia, ktorí sa nedokážu v takejto situácii spoľahnúť na pomoc inej osoby, čo taktiež poukazuje na horšiu kvalitu vzťahov na cele. Ako ukazovateľ akosti vzťahov poukazuje aj počet výskytu konfliktov medzi spoluodsúdenými na cele. Na túto oblasť bola zameraná aj otázka č. 5. dotazníka. Z výsledkov vidno, že viac konfliktných situácií mesačne vzniká medzi spoluodsúdenými v strednom stupni stráženia, ako v maximálnom stupni stráženia. Pri presnejšom bádani prečo to tak je, by sme museli poznať subjektívne kritéria respondenta pre medze konfliktu a štandardu správania odsúdených na cele. V praxi to znamená, že čo jeden môže pokladať za konflikt, druhý ešte nepokladá. Inak nadstavené kritéria konfliktu môžu byť dôsledkom spravidla dlhšieho trestu odňatia slobody respondentov zaradených v maximálnom stupni stráženia a taktiež závažnejšej trestnej činnosti, vplyvom ktorej sú zaradení v príslušnom stupni stráženia. Z výsledkov dotazníka vidno, že odsúdení v strednom stupni stráženia sú viac a častejšie disciplinárne riešení za konflikt. Vysvetlenie na častejší výskyt disciplinárneho trestania respondentov v strednom stupni stráženia možno nájsť v odpovediach na otázku č. 12, kde respondenti väčšinou tvrdia, že sú za disciplinárne riešenie konfliktov. Naopak respondenti zaradení v maximálnom stupni stráženia sú za „nezaťahovanie“ pedagógov do konfliktov medzi spoluodsúdenými. Tieto odpovede potvrdzujú aj fakt, že odsúdení v maximálnom stupni stráženia majú menšie množstvo disciplinárnych trestov. O horších vzťahoch medzi spoluodsúdenými v maximálnom stupni stráženia vypovedajú aj odpovede otázky č. 14, kde až 14 respondentov označilo za hlavný motív ocenenia ich kamarátov jestvovanie spoločného nepriateľa. Respondenti zaradení v strednom stupni stráženia

neoznačili ani raz túto možnosť odpovede. Pri otázke pomoci odsúdenému si možnosť nepomôcť nikomu, lebo vo väzení je každý sám za seba, zvolilo určitý, aj keď nízky počet respondentov avšak iba tých, ktorí sú zaradení v maximálnom stupni stráženia. V neprospech kvality vzťahov v maximálnom stupni stráženia hovoria aj ďalšie z možností odpovede na túto otázku. Kým v strednom stupni stráženia je väčšina odsúdených ochotných pomôcť za predpokladu, ak voči odsúdenému nemajú nič zlého, tak v maximálnom stupni stráženia je veľká časť odsúdených ochotných pomôcť len ak sa jedná o ich kamaráta. Samozrejme treba brať do úvahy aj to, že veľká časť odsúdených je nápomocná pomôcť za každých okolností. Pri hľadaní odpovede na intenzitu výskytu konfliktov, nemožno zo zistených výsledkov jednoznačne potvrdiť, že intenzita konfliktov či už verbálnych alebo fyzických je znakom istého stupňa stráženia. Konflikty sa s menšími rozdielmi intenzity vyskytujú v každom stupni stráženia odsúdených. Z odpovedí skôr vidno vyššiu tendenciu neohlasovať vzniknutý konflikt respondentov zaradených v maximálnom stupni stráženia. O nie zriedkavej konfliktnej situácie nám podávajú informácie aj odpovede na otázku dotazníka č. 22, ktorá len potvrdzuje, že konflikt na cele medzi odsúdenými zasahuje aj ďalších odsúdených. Preto by si možno väčšina respondentov z oboch stupňov stráženia vedelo predstaviť, keby na izbe neboli určití ľudia.

Zo získaných informácií z dotazníka sa môžeme k hypotéze č. 1 vyjadriť nasledovne. Lepšiu kvalitu vzťahov medzi odsúdenými v maximálnom stupni stráženia oproti odsúdeným zaradeným v strednom stupni stráženia nemožno potvrdiť. Respondenti v maximálnom stupni stráženia sa vo viacerých odpovediach vyjadrili viac negatívne ako respondenti zaradení v strednom stupni stráženia. V prospech odsúdených v maximálnom stupni stráženia hovorí jedine počet disciplinárnych trestov za konflikt medzi odsúdenými, ale to môže byť na strane druhej spôsobené tým, že zo strany respondentov zaradených v maximálnom stupni stráženia je väčšia tendencia aby sa konflikt neprezradil a disciplinárne sa neriešil.

Hypotéza č. 2 bola zameraná na vyvrátenie zlého vplyvu náboženskej orientácie odsúdeného na kvalitu jeho vzťahov s komunitou. K tejto problematike, môžeme jednoznačne povedať, že náboženská orientácia odsúdeného nemá negatívny vplyv na jeho vzťahy so spoluodsúdenými. Ani jeden respondent si totiž nevybral možnosť odpovede, žeby v záujme predchádzania konfliktu, radšej na cele nebýval s odsúdeným inej náboženskej orientácie.

Hypotéza č. 3 bola zameraná na potvrdenie horšieho prístupu k disciplinárnemu riešeniu konfliktov medzi odsúdenými zo strany odsúdených zaradených v strednom stupni stráženia oproti odsúdeným zaradeným v maximálnom stupni stráženia. Zo získaných informácií nemôžeme potvrdiť danú hypotézu č. 3. Naopak zo získaných odpovedí, vidno, že respondenti zaradení v strednom stupni stráženia majú väčšiu snahu o disciplinárne riešenie konfliktov medzi sebou ako odsúdení zaradení v maximálnom stupni stráženia.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- 1) ČÍRTKOVÁ, L.: Forenzní psychologie. Aleš Čeněk. 2009, ISBN 9788073802134
- 2) HERETIK, A.: Forezná psychológia. Bratislava: Slovenské ped. nakladateľstvo 2004, ISBN 8010003417
- 3) NAKONEČNÝ, M.: Motivace lidského chování. Praha: Academia. 2004, ISBN 8020005927
- 4) ZEMAN, M., HOLLÝ, K., BRAČOKOVÁ, H.: Zvládanie akútneho psychomotorického neklľudu a agresivity pacienta. In: *Psychiatrie pro praxi*,
- 5) FROOM, E.: Anatomia lidské destruktivity. Aurora. 2007, ISBN 8072990896
- 6) ALDA, M.a kol.: Psychologie,
- 7) KOUKOLIK, F., DRTILOVÁ, J.: Vzpoura deprivantů. Galén. 2006, ISBN 8072624105
- 8) PRŮCHA, J.: Moderní pedagogika. Portal. 2009, ISBN 9788073675035
- 9) ONDIČOVÁ, M.: Kriminológia II. Akadémia policajného zboru, Bratislava, 2006
- 10) MORAVCOVÁ, J.: Sociálna psychológia. Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica 2004,
- 11) MATOUŠEK, ČERNIKOVÁ
- 12) MISTRÍK E. a kolektív autorov: Kultúra a multikultúrna výchova. IRIS, Bratislava 1999
- 13) MATOUŠEK, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon. 1993
- 14) FÁBRY, A.: Vplyv vnútornej diferenciacie. Generálne riaditeľstvo, Bratislava, 2009
- 15) KŘIVOHLAVÝ, J.: Jak si navzájem lépe porozumíme. Praha: Svoboda, 1988
- 16) KŘIVOHLAVÝ, J.: Konflikty mezi lidmi. Praha: Portál, 2008
- 17) VAŠINA, L.: Komparativní psychologie. Praha: Grada, 2010
- 18) PLAŇAVA, I.: Průvodce mezilidskou komunikací. Praha: Grada, 2006
- 19) BOROŠ, J.: Motivácia a emocionalita človeka. Bratislava: Odkaz, 1995

Právne normy

1. Ústava SR. AMOS. Bratislava 1992.
2. Zákon výkonu trestu odňatia slobody 475/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov
3. Poriadok výkonu trestu odňatia slobody 475/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 4/2001 Z.z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže
5. Zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 517/2008

Internetové odkazy

- 1) www.zvjs.sk
- 2) www.justice.sk

DOTAZNÍK

Tento dotazník je anonymný a získané informácie budú slúžiť pre študijné účely. Otázky si najprv pozorne prečítajte a potom zakrúžkujte Vami zvolenú odpoveď.

1) Vzťahy medzi spolu odsúdenými na spoločnej cele by som označil ako:

- a) výborné (vzťahy sú bezproblémové, jestvuje snaha pomáhať si)
- b) dobré (vzťahy na cele sú s menšími problémami, ktoré dokážeme vyriešiť bez pomoci pedagóga)
- c) horšie (vzťahy na cele sú nie sú moc dobré, pri riešení a zvládnutí vzniknutých konfliktov; potrebujeme občas na cele pomoc pedagóga)
- d) zlé (vzťahy na cele sú viac ako horšie, konflikty sa dejú dennodenne a pri ich riešení je častá nutná prítomnosť pedagóga)
- e) iné, prosím uveďte:

2) Myslíte si, že odsúdení v maximálnom stupni stráženia (III.NVS) majú väčší rešpekt vo väznici, ako odsúdený v strednom stupni stráženia (II.NVS)?

- a) áno (majú väčší rešpekt - majú ťažšie tresty)
- b) asi áno (ale neviem prečo)
- c) nie nemajú (to že sú v maximálnom stupni stráženia nemá vplyv na ich rešpekt vo väznici)
- d) majú menší rešpekt (kvôli III.NVS si zaslúžia menší rešpekt ako odsúdení v II. NVS)
- e) iné, prosím uveďte:

3) Na cele mám kamarátov ktorých považujem za ozaj dobrých:

- a) ani jedného
- b) len jedného
- c) dvoch až piatich
- d) približne polovica ľudí z cely alebo viac
- e) nemám na izbe skutočne dobrého kamaráta
- f) iné, prosím uveďte:

4) V prípade konfliktu so spoluodsúdeným na cele sa môžem spoliehať na pomoc:

- a) aspoň jedného môjho dobrého kamaráta
- b) veliteľa izby
- c) príslušníka zboru (referenta alebo pedagóga)
- d) neviem sa spoľahnúť na pomoc druhých

5) Ako často sa dostávate do konfliktu medzi spoluodsúdenými?

- a) ešte som nemal konflikt so spoluodsúdeným
- b) približne jedenkrát za mesiac
- c) približne jedenkrát za týždeň
- d) niekedy aj každý deň
- e) viackrát za deň

6) Myslíte si, že na vašej cele je človek, ktorý je ochotný sa za vás v prípade konfliktu postaviť a pomôcť vám:

V prípade, ak sa Vám zdá viac z uvedených odpovedí správnych, zakrúžkujte tie, ktoré sú podľa Vás správne.

- a) to spraví jedine môj dobrý kamarát
- b) v prípade problému alebo konfliktu môžem počítať s pomocou príbuzného
- c) tabakom alebo kávou si môžem kúpiť človeka, ktorý mi v prípade konfliktu vždy pomôže
- d) v prípade konfliktu vždy pomôže veliteľ izby
- e) v prípade konfliktu mi spravidla nikto nepomôže
- f) iné, prosím uveďte:

7) Aká je dĺžka Vášho trestu odňatia slobody?

- a) do 5 rokov
- b) od 5 do 10 rokov
- c) od 10 do 15 rokov
- d) od 15 do 20 rokov
- e) 20 a viac rokov

8) Koľkokrát ste už bol odsúdený na výkon trestu odňatia slobody?

- a) som prvýkrát vo výkone trestu
- b) som už druhýkrát vo výkone trestu
- c) som už tretíkrát vo výkone trestu
- d) som už štvrtýkrát vo výkone trestu
- e) som už piatykrát alebo viac ako piatykrát vo výkone trestu

9) Koľko máte rokov?

- a) mám menej ako 20 rokov
- b) mám viac ako 19 rokov a menej ako 30 rokov
- c) mám viac ako 29 rokov a menej ako 40 rokov
- d) mám viac ako 39 rokov a menej ako 50 rokov
- e) mám viac ako 50 rokov

10) Boli ste disciplinárne potrestaný za konflikt so spolu odsúdeným?

- a) áno
- b) nie nebol

11) Vo vypracovaní otázky pokračujete len v prípade, ak ste v predchádzajúcej otázke odpovedali kladne

Kedy naposledy ste bol disciplinárne potrestaný za konflikt so spoluodsúdeným?

- a) v tomto mesiaci
- b) najviac do polroka nazad
- c) niekedy v predchádzajúcich 12 mesiacoch
- d) už sa nepamätám kedy, ale bol som
- e) nie, nebol som disciplinárne riešený za konflikt so spoluodsúdeným

12) Myslíte si , že konflikty medzi spoluodsúdenými by sa mali disciplinárne riešiť?

- a) áno mali by sa riešiť disciplinárne potrestaním aktérov konfliktu
- b) áno, väčšinu konfliktov by sa malo riešiť disciplinárne potrestaním cez pána pedagóga
- c) nie, väčšina konfliktov by sa nemala riešiť disciplinárne potrestaním cez pána pedagóga, pretože väčšina konfliktov sa vyrieši hneď na mieste k spokojnosti všetkých
- d) nie, konflikty spoluodsúdených by sa už nemali disciplinárne riešiť pánom pedagógom
- e) iné, prosím uveďte:

13) Čo je pre Vás horšie?

- a) konflikt so spoluodsúdeným je mňa horší, ako disciplinárne potrestanie pánom pedagógom
- b) disciplinárne potrestanie pánom pedagógom je pre mňa horšie, ako konflikt so spoluodsúdeným
- c) konflikt so spoluodsúdeným je rovnako zlý, ako disciplinárne potrestanie pána pedagóga
- d) neviem to posúdiť

14) Čo oceňujete najviac na svojom alebo svojich kamarátoch?

- a) že má rovnakého koníčka (záľubu) ako aj ja
- b) že má správne názory a postoje k určitým otázkam
- c) že je odsúdený za rovnaký § ako aj ja
- d) máme spoločného nepriateľa
- e) najviac nás spája rovnaká práca do ktorej chodíme
- f) iné

15) Ak vidíte spoluodsúdeného na cele, ktorý potrebuje s niečím pomôcť tak:

- a) nepomáham nikomu, lebo v base je každý sám za seba
- b) ak voči sebe navzájom nič zlého nemáme, tak mu pomôžem
- c) na cele pomáham iba svojim kamarátom a tým ktorí si to zaslúžia
- d) na cele zásadne pomáham každému kto to potrebuje

16) Ako často sa na cele vyskytujú verbálne konflikty (slovné vyhrážanie sa, slovné provokácie a nadávanie si)?

- a) každý deň
- b) určite aspoň raz do týždňa
- c) raz za dva týždne
- d) jeden až dvakrát za mesiac
- e) verbálny konflikt na cele je vzácnosťou a takmer sa nevyskytuje

17) Ako často sa na cele vyskytujú fyzický konflikty (facka, buchán, bitka)?

- a) každý deň
- b) určite aspoň raz do týždňa
- c) raz za dva týždne
- d) jeden až dvakrát za mesiac
- e) fyzický konflikt na cele je vzácnosťou a takmer sa nevyskytuje

18) Išli by ste sa priznať príslušníkovi zboru, keby ste sa stali účastníkom fyzického konfliktu zo spoluodsúdeným?

- a) áno hneď by som to hlásil
- b) áno, ale iba ak by som potreboval lekárske ošetrenie
- c) snažil by som sa to utajiť
- d) nie, nechal by som to tak a nehlásil to nikomu

19) Myslíte si, že by ste si na cele ťažšie vytvorili dobrý vzťah s odsúdeným?

- a) ktorý má dlhý trest
- b) inej národnosti
- c) iného vierovyznania
- d) inej sexuálnej orientácie
- e) myslím, že na mojej cele by problémy nehrozili s nikým

20) Čo vnútorne pociťujete – prežívate, keď sa zobudíte v nedeľu ráno na cele?

- a) radosť
- b) napätie
- c) hnev
- d) obavy, strach
- e) iné, prosím uveďte:

21) Myslíte si, že Váš výkon trestu na cele by bol príjemnejší keby:

- a) nás bolo viacej na cele
- b) keby som mal na cele viac kamarátov
- c) keby na cele neboli určitý ľudia
- e) keby som býval na cele sám
- f) iné, prosím uveďte:

22) Už ste sa niekedy zastali odsúdeného, ktorému hrozil iný odsúdený fyzickým konfliktom?

- a) áno, raz som to urobil
- b) áno už viackrát som sa zastal niekoho komu hrozil fyzický konflikt
- c) áno, pomohol som, ale až keď sa bili
- d) nie, zatiaľ som sa nezastal nikoho

23) Aké je vaše dosiahnuté vzdelanie

- a) nedokončená základná škola
- b) ukončená základná škola
- c) ukončené stredné odborné učilište
- d) ukončená stredná škola s maturitou
- e) ukončená vysoká škola

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora : Bc. Ivan Fulec

Odbor : Andragogika

Forma štúdia : kombinovaná

Názov práce : Porovnanie vzťahov medzi odsúdenými v strednom stupni stráženia
a maximálnom stupni stráženia v ÚVTOS a ÚVV Ilava

Rok : 2012

Počet strán : 66

Celkový počet strán príloh : 6

Počet titulov českej literatúry a prameňov : 11

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov : 0

Počet internetových zdrojov : 2

Vedúci práce : PhDr. Eva Živčicová, Ph.D.